

philharmonie
zuidnederland

artistiek jaarverslag
jaarverslag educatie

2018

5 vijf jaar
philharmonie
zuidnederland
200 jaar ervaring

A large orchestra performing on a stage with a blue-lit, textured wall in the background. The musicians are seated in rows, playing various instruments including violins, cellos, and brass instruments.

artistiek jaarverslag 2018

A group of young children sitting on the floor, looking towards the camera. They are dressed in casual clothing, and the background is a plain, light-colored wall.

jaarverslag educatie 2018

artistiek jaarverslag 2018

Inleiding	6
Algemeen	7
Contractverlenging chef-dirigent Dmitri Liss	7
<i>Haydn-Chair</i> voor Mario Brunello	7
Gastdirigenten	7
Vacatures	8
Thematiek	8
Compositieopdrachten en premières	8
Serieprogrammering	9
Groots & Avontuurlijk	9
De Meesterwerken	11
De Klassieken	12
Innovatie	14
i-Classics	14
Nieuwjaarsconcert	14
Music & Fashion	14
Prometheus	15
Empty Minds	15
Einstürzende Neubauten	15
Casual Classics XL	16
Darkness Rises	16
David Lynch – Music for David	16
Tradities & binding met de regio	17
Nieuwjaarsconcerten	17
Carnavalsconcerten & Vastelaovendconcerten	17
Stabat Mater Oirschot	18
Matthäus-Passion	18
Heiligdomsvaart Maastricht	18
Liberation Concert	19
Jubileumconcert Illustre Lieve Vrouwe Broederschap 's-Hertogenbosch	19
Limburgse Kerst	20
Bijzondere Projecten	21
Familieconcert De Liefhebber	21
SamenDoor! concert voor Koningin Máxima	21
Un Ballo in Maschera	21
Opera op de Parade 's-Hertogenbosch	21
Opera Sing Along 's-Hertogenbosch	22
Lionsconcert	22
Openluchtspektakel Carmina Burana	22
Last of the SummerNights	22
A Quiet Place – Opera van het Jaar	23
Meisterkonzerte Aachen	23
Eerste cd philharmonie zuidnederland	24
Kamermuziek	24
JekerKlassiek	24
Opening Het Parcours	24

Talentontwikkeling	25
Brabantse Blazersdag	25
Brabantse Strijkersdag	25
HaFa-concerten	26
Samenwerking Brabants Jeugd Project Orkest	26
Internationaal Vocalisten Concours	26
Orkestacademie	27
Nationale Master Orkestdirectie	27
Amateurs	27
Concoursen	27
Achter de schermen	27
Colofon	61

Inleiding

Een verdere artistieke groei en een verbreding van de rijke waaier aan activiteiten. Zo kan het artistieke jaar van philharmonie zuidnederland worden samengevat. Aan de hand van het businessplan *Verder Ontwikkelen 2017-2021* stelde het orkest zich ten doel zich te manifesteren als een onmisbare schakel in het culturele leven in Zuid-Nederland. Een hoge artistieke kwaliteit, een constante drang naar innovatie en het bieden van een rijkgeschakeerde educatie waren de speerpunten die horen bij deze culturele topinstelling.

2018 kende vele artistieke hoogtepunten. Daar droeg niet alleen de contractverlenging van chef-dirigent Dmitri Liss aan bij, maar ook de benoeming van Mario Brunello als eerste bekleder van de *Haydn-Chair*. Naast door het orkest geïnitieerde wereldpremières vonden innovatieve projecten plaats met nieuwe presentatievormen die resulteerden in prikkelende projecten en bijzondere samenwerkingen. Zo speelde het openlucht-event *Carmina Burana* zich af in de Heerlense Zilverzandgroeve Beaujean. Ruim 8.000 bezoekers trok het megaspektakel in het kader van zomerfestival Cultura Nova. Hiermee werden nieuwe publieksgroepen bereikt, evenals met evenementen als *Opera Sing Along* in 's-Hertogenbosch, de innovatieve *i-Classics*-reeks en *Prometheus* van Skrjabin, waarbij de lichtkunstenaars Blauwe Uur zorgden voor een totaal-ervaring van klank, licht en kleur.

Hoewel diepgeworteld in Zuid-Nederland kijkt het orkest ook over de grenzen heen. De compositie *Itinéraire d'une illusion* van Qigang Chen werd geschreven in opdracht van philharmonie zuidnederland en gerenommeerde orkesten uit New York, Beijing, Parijs en Toulouse. Met de lancering van de internationale gastorkestenserie *Meisterkonzerte Aachen* en de uitgave van de eerste cd, toonde het orkest zich een culturele ambassadeur voor Zuid-Nederland. Daarnaast vervulde het orkest een belangrijke rol als inspirator voor het rijke amateursmuziekleven en is het orkest gedreven om als talentontwikkelaar bij te dragen aan het opleiden van de musici van morgen.

philharmonie zuidnederland,

Dr. Stefan Rosu, *Intendant en Bestuurder*
Jos Roeden, *Artistiek Programmateur*

Algemeen

Contractverlenging chef-dirigent Dmitri Liss

Dmitri Liss ging als chef-dirigent zijn derde jaar in. Onder zijn leiding maakte het orkest een grote artistieke ontwikkeling door, wat uitmondde in een op elkaar ingespeeld hecht muziekensemble. Het artistiek behaalde resultaat was voor intendant Stefan Rosu reden om het contract met de Russische chef-dirigent te verlengen tot de zomer van 2021. Publiek en pers zijn bijzonder positief over de gedreven en inspirerende aanpak van Liss. Met name zijn gloedvolle en overtuigende interpretaties van het Russische repertoire worden geprezen. “Steengoed concert” (*NRC*), “Gepassioneerd” (*Eindhovens Dagblad*) en “een schitterende uitvoering”... “vormde weer het bewijs dat de dirigent, die gelukkig onlangs zijn contract verlengde, de musici tot grote hoogte wist te stuwten.”

Haydn-Chair voor Mario Brunello

Het orkest vroeg Mario Brunello om met het aangaan van deze positie het orkest verder te brengen in de verfijning van het klassieke repertoire. Brunello: “Muziek maken is

als spreken tot het publiek, maar dan in klanken en kleuren. Traditioneel richten klassieke orkesten zich meer op het geheel dan op de individuele bijdrage van een musicus. Ik wil dat iedereen zich vrij voelt. We kunnen de ingesleten speelmannieren van ons afschudden. Klassiek is rock, en het orkest kan haar eigen sfeer en *soul* ontwikkelen.”

Gastdirigenten

Daarnaast kan het orkest vertrouwen op een vaste schare gastdirigenten. Dirigenten zoals Hartmut Haenchen, Claus Peter Flor, Stefan Blunier en Hans Graf werkten opnieuw met het orkest en voegden een hoofdstuk toe aan hun muzikale relatie met philharmonie zuidnederland. Deze ervaren dirigenten prijzen de mentaliteit van het orkest. De flexibele, open en leergierige houding van het orkest wordt door vele dirigenten geroemd. Dirigenten als Andris Poga, Lio Kuokman, Sander Teepen en Lucas Macías Navarro maakten hun debuut bij philharmonie zuidnederland.

Bijzonder trots is het orkest op de samenwerking met de jonge Vlaming Karel Deseure, die werd onderscheiden met

DMITRI LISS

MARIO BRUNELLO

CLAUS PETER FLOR

de Schaunard Award. Bovendien won Bernsteins opera *A Quiet Place*, waar Deseure de leiding en philharmonie zuidnederland de orkestbegeleiding van deed bij Opera Zuid, de titel 'Opera van het Jaar 2018'.

Vacatures

De musici en stafleden van philharmonie zuidnederland vormen het grootste kapitaal van het orkest. In het orkest en bij de staf zijn 65 specialistische functies ondergebracht die noodzakelijk zijn om als aantrekkelijke en veelzijdige symfonische muziekvoorziening te kunnen fungeren. Door natuurlijk verloop en als gevolg van het fusieproces zijn een aantal vacatures in het orkest vacant. In 2018 werd toegewerkt naar een optimalisatie van de orkestformatie. Na een strenge selectieprocedure en diverse proefspelen werden de vacatures van tutti fluit, aanvoerder fagot met verplichting tot lagere stoel, tutti altviool en plaatsvervangend aanvoerder 2e viool ingevuld en mocht philharmonie zuidnederland vier nieuwe orkestleden verwelkomen.

Thematiek

Intendant Stefan Rosu en artistiek programmeur Jos Roeden introduceerden in 2017 een overkoepelend thema voor de

LIO KUOKMAN

serieprogrammering. Hiermee trachten ze de juiste context te creëren voor het aanbrenge van extra artistieke diepgang in het programmering. Binnen een thematiek wordt de urgentie van het geven van compositieopdrachten en programmeren van interessant, maar minder bekend repertoire voor het publiek vergroot. De focus van het seizoen 2017-2018 was gericht op Scandinavië, met als klinkend resultaat werk van Nielsen, Westerkus, Byström en Sibelius. De thematiek van seizoen 2018-2019 is de *Mystiek van de Oriënt*, wat leidde tot het verstrekken van compositieopdrachten en het uitvoeren van orkestwerken van onder meer Qigang Chen, Olga Victorova en Borodin.

Compositieopdrachten en premières

De philharmonie zuidnederland vindt het belangrijk om met het verstrekken van compositieopdrachten een nieuw hoofdstuk toe te voegen aan de klassieke muziekliteratuur. Nieuw hedendaags werk vormt een belangrijke pijler binnen de programmering van het orkest. Vaak gaat het om op maat gemaakte werken die speciaal worden gecomponeerd voor de innovatieve projecten van het orkest. In totaal bracht het orkest in 2018 zeven nieuwe werken in wereldpremière en zeven werken in Nederlandse première van onder meer Qigang Chen, Stian Westerkus, Anthony Fiumara en Wim Henderickx.

Serieprogrammering

De ruggengraat van philharmonie zuidnederland vormde de serieprogrammering. Aan de hand van achttien serieprogramma's verdeeld over drie programmalijnen bracht het orkest een breed en evenwichtig aanbod aan symfonische muziek in de provincies Noord-Brabant, Limburg en Zeeland. De programma's werden gekenmerkt door het verenigen van de artistieke ambities van het orkest en de wensen van het publiek. Met als doel het presenteren van een dwarsdoorsnede van orkestliteratuur in twaalf speelsteden in Noord-Brabant, Limburg en Zeeland. De drie programmalijnen worden met ingang van seizoen 2015-2016 gehanteerd en bleven in het businessplan *Verder Ontwikkelen 2017-2021* gehandhaafd. Ze vormen de artistieke basis, maar houden daarnaast rekening met praktische aspecten zoals de akoestische mogelijkheden en zaalgrootte van de diverse speelplekken, een efficiënte inzet van de orkestformatie en het inspelen op de wensen en behoeften van het publiek.

Groots & Avontuurlijk

De programmalijn *Groots & Avontuurlijk* vormt het artistieke paradepaardje van het orkest en is een mix van groots bezette werken met hedendaags repertoire. Deze programmalijn draagt in belangrijke mate bij aan het artistieke profiel van het orkest.

Twee premières stonden er op het programma op 24 en 25 februari in Eindhoven en Maastricht dat de *Symfonie nr. 2* van Sibelius als hoofdmoot had. De Grieks-Canadese componist Christos Hatzis verwerkt in zijn symfonisch gedicht *The Isle is Full of Noises* citaten uit de *Tweede* van Sibelius. "Zachtmoedig, krachtig en het alledaagse overstijgend" was de mening van het *Eindhovens Dagblad* in de recensie met als kop *Muzikale uitersten bij philharmonie zuidnederland*. Wat volgde was namelijk een noviteit: het in opdracht van het orkest gecomponeerde *Twin Twinkler* voor de excentrieke combinatie van elektrische gitaar en blazers. *Twin Twinkler* is een uiting van angst van componist Stian Westerhus voor de toenemende niet-menselijke kunstmatige intelligentie. Een werk dat volgens het *Eindhovens Dagblad* niet zou hebben misstaan in de plaatselijke poptempel de Effenaar. "Bevreemdend, maar ook wel weer verrassend. Schril, hard, wringend, zoekend,

STIAN WESTERHUS

stijlen vermengend met elektronica vocht Westerhus zich met de blazers van het orkest een weg." Chef-dirigent Dmitri Liss moest om gezondheidsredenen afzeggen en werd tijdens deze concerten vervangen door de jonge Spaanse dirigent Lucas Macías Navarro.

In opdracht van philharmonie zuidnederland en het Zweeds Radio Orkest componeerde de Zweedse componiste Britta Byström het dubbelconcert *Infinite Rooms* voor contrabassist Rick Stotijn en Malin Broman op viool en altviool. Het werk beleefde op 23 maart in Eindhoven en op 24 maart in Heerlen de Nederlandse première. In *Don Quixote* van Richard Strauss was een solistische hoofdrol weggelegd voor diverse musici uit het orkest, in het bijzonder voor solocellist Paul Uyterlinde. De Letse dirigent Andris Poga maakte zijn debuut en leidde het orkest met overzicht en precisie.

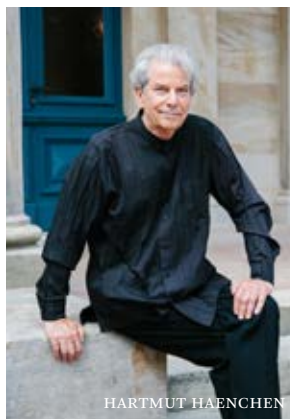
De concerten op 20, 21 en 22 april vormden een weerzien met Boris Berezovsky. In 2016 was de Russische meesterpianist al te gast in Eindhoven, in 2017 gevolgd door een samenwerking in het Franse La Roque-d'Anthéron. In Maas-tricht, het Koninklijk Concertgebouw Amsterdam en in Eindhoven speelde Berezovsky en het orkest onder leiding van Dmitri Liss het *Pianoconcert nr. 3* van Rachmaninov. *Russisch koppel maakt veel indruk* kopte het *Eindhovens Dagblad*. "Het Russische driemanschap – Liss-Berezovsky-Rachmaninov – maakte een verpletterende indruk" (..)

Vijfsterren virtuositeit!" De *Symfonie nr. 15* van Sjostakovitsj kreeg volgens dezelfde krant "een schitterende uitvoering".

De heropening van het verbouwde Theater aan het Vrijthof op 4 oktober was aanleiding voor een groots opgezet programma met medewerking van meer dan tweehonderd uitvoerenden. De wereldpremière van het orkestwerk *Itinéraire d'une illusion* van China's wellicht meest vooraanstaande componist Qigang Chen gaf het openingsprogramma internationale allure. De philharmonie zuidnederland had de eer het werk in het bijzijn van de componist in première te brengen. Chen schreef het werk in opdracht van Carnegie Hall New York, China National Centre for the Performing Arts Beijing, Philharmonie de Paris, L'Orchestre national du Capitole de Toulouse en philharmonie zuidnederland. Volgens *de Volkskrant* "blinkt Chen uit in orkestwolken die wisselen van vorm en kleur". *Trouw* omschreef het werk als een "hypnotiserend waterverfpalet" en merkte op "hoe nauwgezet de mengklank van de hoge strijkers doorkwam" in het vernieuwde Theater aan het Vrijthof. "Op hem kun je bouwen als je iets te vieren hebt" vervolgde *Trouw* over Jean-Efflam Bavouzet, solist in zowel het *Pianoconcert voor de linkerhand* van Ravel als in de hoofdmoot van het programma: *Prometheus* van Alexander Skrjabin uitgevoerd door Bavouzet, het Brabant Koor en philharmonie zuidnederland. Onder leiding van Dmitri Liss werd Skrjabin's *Poème du feu* een totaalervaring van

OLGA VICTOROVA

HARTMUT HAENCHEN

SIMONE LAMSMAS

klank, licht, kleur en toneel. Acteurs Sanne-Samina Hanssen en René van Zinnicq Bergmann van Toneelgroep Maastricht kropen met een nieuwe tekst van Jibbe Willems in de huid van Prometheus en Skrjabin. In een regie van Michel Sluysmans vormde hun dialoog een theatrale opmaat en inleiding tot Skrjabins wondere klankwereld. De licht-kunstenaars van Blauwe Uur zetten het in de partituur voorgeschreven lichtorgel om in een visueel spel van kleur en licht. Een majestueus slotakkoord die als apotheose de verbouwde Papyruszaal in vuur en vlam zette. “Pakkende beeldtaal omlijstte de gretige aanpak van orkest en pianosolist Jean-Efflam Bavouzet. Ronde en hoekige projecties gleden langs de wanden, het publiek zag zich omgeven door dwarrelende lichtpuntjes”, aldus *Trouw*.

De muziek van Sjostakovitsj ligt Dmitri Liss na aan het hart. Op 26, 27 en 28 oktober stond in achtereenvolgens Maastricht, Eindhoven en Aken zijn *Symfonie nr. 10* op de lessenaars, samen met de Nederlandse première van *Quinlong Azure Dragon* van Olga Victorova en het *Vioolconcert nr. 1* van Szymanowski. Het was volgens *NRC* “een steengoed concert”, “Victorova’s *Azuren Draak* was een boeiend en energiek stuk, met de stekeligheid van Sjostakovitsj en de *drive* van John Adams”. Szymanowski was soliste Alena Baeva volgens het *Eindhovens Dagblad* “op het lijf geschreven”. De uitvoering van Sjostakovitsj vond de krant “inspirerend

en samenhangend” en volgens *NRC* was “de climax halverwege verpletterend”.

De Meesterwerken

De tweede programmalijn van philharmonie zuidnederland heet *De Meesterwerken* en focust zich op de geliefde negentiende- en twintigste-eeuwse werken van grote componisten als Brahms, Tsjajkovski en Grieg. *De Meesterwerken* is conventioneel dan de lijn *Groots & Avontuurlijk*. De benodigde orkestbezetting van de programmalijnen *De Meesterwerken* en *De Klassieken* heeft als voordeel dat het mogelijk is om parallel andere projecten te realiseren.

Dirigent van het Jaar 2017 (*Opernwelt*) Hartmut Haenchen leidde op 26 en 27 januari in Eindhoven en Maastricht het orkest in de *Symfonie nr. 1* van Brahms en de *Masquerade Ouverture* van Carl Nielsen. Beoogd solist Jan Vogler moest wegens ziekte afzeggen en werd in het *Celloconcert nr. 2* van Sjostakovitsj vervangen door de Zwitser Christian Poltéra.

De Oostenrijkse dirigent Hans Graf leidde het orkest op 2 en 3 februari in Breda en Eindhoven in een programma dat aansloot bij de Scandinavische thematiek van het seizoen 2017-2018. Graf opende met *Finlandia* van Sibelius en koos daarna voor een curiositeit op het programma: de *Symfonie in c*, een jeugdwerk van Edvard Grieg. Na de pauze soleerde de Amerikaans-Israëlische pianist Inon Barnatan in het *Pianoconcert nr. 1* van Brahms, inspiratiebron voor de beide componisten van voor de pauze.

Violiste Simone Lamsma soleerde zowel in maart als in november bij het orkest. Tussen 2 en 11 maart gaf Lamsma samen met het orkest onder leiding van Dmitri Liss zes concerten in achtereenvolgens Utrecht, Heerlen, Tilburg, Breda, Maastricht en Eindhoven. Rondom het *Vioolconcert* van Erich Korngold bouwde Liss een uitgebalanceerd programma met de *Pauw Variaties* van Kodály, de *Roemeense Rapsodie nr. 1* van Enescu en de *Suite uit Fancy Free* van Leonard Bernstein. “Lamsma weet te inspireren”, kopte het *Eindhovens Dagblad*. “Ze nam het voortouw, stimuleerde en inspireerde het orkest”, was de mening van de krant. “De luisteraar raakte moeiteloos in de ban van de volle

SKRJABINS PROMETHEUS M.M.V. BLAUWE UUR

orkestklank, de rijke kleuring en de rake dynamiek.” Dagblad *De Limburger* was onder de indruk van de kundige leiding van Dmitri Liss: “Tijd om te verslappen geeft Liss zijn musici niet” (..) “Alle orkestgroepen met de billen bloot, maar de Rus laat niemand de kou staan”.

Stefan Blunier leidde de concerten op 12, 13 en 14 april in achtereenvolgens Eindhoven, Tilburg en Breda. Hoofdmoot van het programma was *Symfonie nr. 4* van Nielsen. “De uitvoering van dit intelligente werk liep op rolletjes”, aldus het *Eindhovens Dagblad*. “Uit elke noot sprak concentratie en toewijding, de oerkracht van een beter leven was te horen in de vitaliteit die door alle orkestgroepen heen was waar te nemen.” Voor de pauze klonk de *Hebriden Overture* van Mendelssohn en was de Deense solist Andreas Brantelid “helemaal in zijn element” (*Eindhovens Dagblad*) in het *Celloconcert* van Schumann.

Met drie concerten op 21, 22 en 23 september werd de viering van het eerste lustrum van philharmonie zuidnederland luister bijgezet. Op het programma stonden onder meer de *Suite nr. 3* van Tsjaikovski, het eerste werk dat vijf jaar geleden bij het orkest op de lessenaars lag. “Aan de bevlogen uitvoering met prachtige instrumentale klankmeningen hoor je hoe het niveau, ook dankzij Liss, omhoog geschoten is. Laat iedereen hier lezen dat zo’n voortreffelijk orkest niet in subsidie gekort mag worden, maar zelfs een bonus verdient”, besloot het *Eindhovens Dagblad* de recensie. Wegens een armbleesure moest pianist Fazil Say op het laatste moment verstek laten gaan. De Fransman François-Frédéric Guy verving Say in het *Pianoconcert nr. 5* van Beethoven. Er ontstond volgens de krant “een spanningsvolle voordracht”, nadat Dmitri Liss en zijn musici met *Les Préludes* van Liszt de concerten in Eindhoven, Heerlen en Breda hadden geopend.

Na haar uitvoeringen van Korngold in maart soleerde Simone Lamsma tussen 2 en 11 november in het *Vioolconcert nr. 1* van Max Bruch. De Zwitserse dirigent Mario Venzago leidde het orkest in een zeer persoonlijke lezing

van *Symfonie nr. 4* van Schumann, de *Overture Der Freischütz* van Weber en *In de steppen van Centraal-Azië* van Borodin. De concerten vonden plaats in Venlo, Heerlen, 's-Hertogenbosch, het Koninklijk Concertgebouw Amsterdam, Breda en Eindhoven.

Maar liefst acht uitvoeringen van *Symfonie nr. 5* van Tsjaikovski vormde het slotakkoord van philharmonie zuidnederland in 2018. Dmitri Liss leidde het orkest met de voor hem typerende muzikale overgave tijdens de concerten in Tilburg, 's-Hertogenbosch, Heerlen, Maastricht, Breda, Amsterdam en tweemaal Eindhoven. Boris Giltburg maakte tijdens vijf concerten met een doorleefde uitvoering van het *Pianoconcert* van Grieg zijn debuut bij het orkest. Concertmeester Adelina Hasani soleerde in het monumentale *Vioolconcert* van Brahms tijdens de eerste drie concerten van deze serie, die zich uitspreidden van 14 tot en met 23 december.

De Klassieken

Klein bezette programma's, een intense dialoog tussen de orkestleden en de dirigent zijn kenmerkend voor de laatste programmalijn *De Klassieken*. De muziek van Haydn, Mozart en Beethoven vormen het fundament van deze serie. De dirigenten die deze projecten leiden staan vaak voor een historisch geïnformeerde interpretatie. *De Klassieken* is door de fijnzinnigheid van het repertoire van enorm belang voor de verdere ontwikkeling van philharmonie zuidnederland tot een zo goed mogelijk spelend symfonieorkest.

Met de invoering van de *Haydn-Chair* beoogt het orkest een samenwerking met een bepaalde dirigent of solist ter bevordering van de verfijning van het klassieke repertoire. Vanaf november 2018 bekleedt de Italiaanse cellist en dirigent Mario Brunello voor het eerst deze positie.

Bijzonder verguld was het orkest met de samenwerking met dirigent Philippe Herreweghe en zijn koor Collegium Vocale Gent op 20 en 21 januari in Maastricht en Eindhoven. Herreweghe nam het orkest mee in de wereld van Schubert en leidde *Symfonie nr. 8 'Onvoltooide'* en de *Mis nr. 6* met

JAN WILLEM DE VRIEND

STEPHEN WAARTS

MARIO BRUNELLO

gevoel voor fijnzinnigheid en stijlbesef. Volgens het *Eindhovens Dagblad* toonde Herreweghe “een aangename bescheidenheid die de componist en diens verbeelding eert” (...) “De philharmonie zuidnederland was gevoelig voor Herreweghes aanwijzingen. Zangerigheid en rust voerden de boventoon in de ingetogen, zelfs enigszins terughoudende orkestklank.”

Johann Sebastian Bach prijkte bovenaan het affiche van het concertprogramma dat Bas Wiegers van 8 tot en met 11 maart leidde. Samen met de Nederlandse violiste Noa Wildschut en de Spaanse hoboïst Ramón Ortega werden Bachs *Brandenburgse Concert nr. 3*, het *Hoboconcert*, *BWV 1053* en het *Dubbelconcert voor viool en hobo* uitgevoerd. Webern, Saint-Saëns en Birtwistle hebben werken van grootmeester Bach omgezet naar composities in hun eigen stijl en klankwereld. Met name de manier waarop Harrison Birtwistle in zijn *Bach Measures* Bachs noten van een nieuwe essentie voorzag, was een openbaring voor het publiek. Jan Willem de Vriend is een vaste gast bij philharmonie zuidnederland en leidde zes concerten tussen 11 en 19 mei. Geopend werd er met de *Symfonie nr. 39* van Haydn, waarna pianosolist Dejan Lazić soleerde in het *Pianoconcert nr. 1* van Mendelssohn. Tijdens de uitvoering van de toneelmuziek uit *Rosamunde* van Schubert werd samengewerkt met Toneelgroep Maastricht. “De insteek – context verschaffen, prikkelen – is zonder meer te waarderen. Acteur Stijn Vervoort wist (...) de aandacht naar zich toe te trekken. Een gevoelige vertolking van de entr’acte was het gevolg”, aldus *De Limburger*.

De jonge Chinese dirigent Lio Kuokman maakte op 13 en 14 oktober in Eindhoven en 's-Hertogenbosch zijn debuut bij het orkest. Hij werd geflankeerd door de jonge Amerikaans-Nederlandse violist Stephen Waarts in het *Vioolconcert nr. 4* van Mozart. Kuokman leidde stijlbewust en met duidelijke slag het orkest door *Rendering* van Luciano Berio en *Symfonie nr. 5* van Mendelssohn.

De concerten tussen 29 november en 9 december in achtereenvolgens Tilburg, Vlissingen, Maastricht, 's-Hertogenbosch, Heerlen, Breda en Eindhoven vormden de inauguratie van dirigent en cellist Mario Brunello als eerste bekleeder van de *Haydn-Chair*. ‘Huispianist’ Hannes Minnaar soleerde in *Pianoconcert nr. 21* van Mozart, Brunello op zijn beurt in de *Rococo Variaties*, Tsjaikovski’s muzikale ode voor cello en orkest aan Mozart. *De Symfonie nr. 59* van Haydn en de *Overture Il Signor Bruschino* stonden eveneens aangekondigd. De uitvoering van *The Riot of Spring* van Dmitri Kourliandski daarentegen niet, maar de uitvoeringen ervan werden wellicht het meest spontaan ontvangen werk van philharmonie zuidnederland in 2018. Brunello droeg de musici op tijdens de uitvoering de zaal in te lopen en hun instrument af te staan aan bezoekers. Het publiek werd in plaats van luisteraar uitvoerder en speelde na een kleine instructie de muziek van Kourliandski onder leiding van Brunello mee. Deze welkomsgeste door Brunello werd enorm gewaardeerd en leverde een unieke ervaring op voor het orkest en het publiek.

Innovatie

In het businessplan *Verder Ontwikkelen 2017-2021* is innovatie een van de speerpunten. Innoveren en de grenzen van de gangbare concertpraktijk oprekken is voor philharmonie zuidnederland een vanzelfsprekendheid vanuit de wens andere publieksgroepen te bereiken. De philharmonie zuidnederland is ervan overtuigd dat de huidige snel veranderende tijd vraagt om een symfonieorkest dat zoekt, inspireert en zich met het presenteren van nieuwe concertformats optimaal verhoudt tot haar omgeving. Diverse innovatieve projecten en prikkelende samenwerkingen met andere kunstdisciplines werden in 2018 gerealiseerd.

i-Classics

i-Classics is een concertformat voor een publiek dat graag geïnformeerd en geïnspireerd wilt worden. *i-Classics*-concerten zijn informeler en korter dan de reguliere concerten. Vaak wordt de concertzaal bewust verlaten en wordt er gezocht naar bijzondere concertlocaties die het karakter van de projecten versterken. De muzikale verbeelding van de bezoeker van een *i-Classics*-concert wordt door middel van een verrassende dramaturgie en thematiek geprikkeld en de muziekbeleving wordt vergroot door het geven van achtergrondinformatie. *i-Classics* bestond in 2018 uit vier projecten.

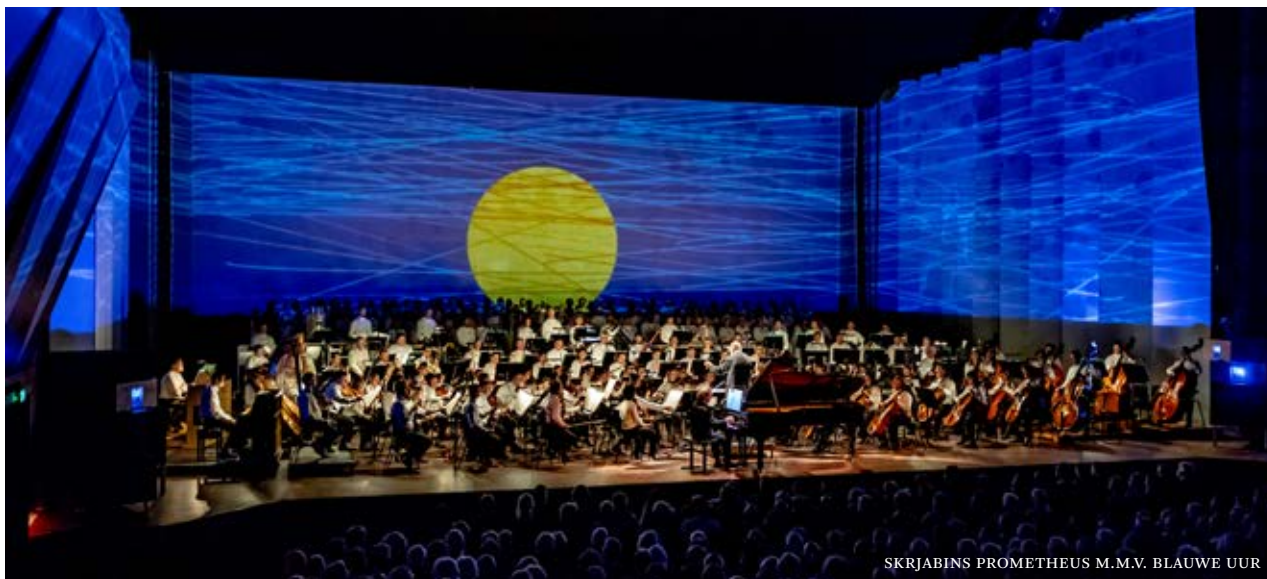
Nieuwjaarsconcert

Naast het traditionele *Nieuwjaarsconcert* reisde het orkest in de eerste week van 2018 met een innovatief *Nieuwjaarsconcert* naar Tilburg, Breda en Eindhoven. De cineasten Paul en Menno de Nooijer werkten al eerder met het orkest samen en maakten animaties bij de muziek van Offenbach en de Strauss-familie, die achter het orkest onder leiding van Kees Bakels werden geprojecteerd. “Speels, geestig en met een knipoog naar de traditie”, aldus het *Eindhovens Dagblad*.

Music & Fashion

In samenwerking met de dansers van Club Guy & Roni's Poetic Disaster Club ontwikkelde de Nederlands-Amerikaanse componist en popmuzikant David Dramm een verbinding tussen muziek en mode. “Het zijn twee verschillende werelden”, zei Dramm in het *Eindhovens Dagblad*, “maar ik vond het een uitdaging het orkest uit de beperking van de concertzaal te halen naar een industriële omgeving waar kleding, theater, beeld en licht een grote rol spelen en waar de ruimtelijke ervaring heel anders is”. De concerten vonden plaats op 14, 15 en 16 maart in het Klokgebouw in Eindhoven, de Koepelhal in Tilburg en het Complex in Maastricht onder leiding van Karel Deseure. David Dramm verweefde muziek van Rameau en sounddesigns met het door hem

SKRJABINS PROMETHEUS M.M.V. BLAUWE UUR

voor deze gelegenheid gecomponeerde orkestwerk *Crawling on the Walk* tot een 70 minuten durende compositie. Slavna Martinovic ontwierp kimono's voor de zes dansers, die zich op een catwalk bewogen die door het orkest liep en de verbeeldingskracht van de bezoekers prikkelden.

Prometheus

Eerdere samenwerkingen met de lichtkunstenaars van Blauwe Uur en Toneelgroep Maastricht bleken aanleiding tot het ontwikkelen van een groots opgezette uitvoering van *Prometheus* van Alexander Skrjabin op 4 en 6 oktober in Maastricht en Eindhoven. Blauwe Uur maakte een studie naar de ideeën die Skrjabin voor ogen had toen hij in de partituur het in zijn tijd technologisch nog onmogelijk te realiseren lichtorgel voorschreef. Toneelschrijver Jibbe Willems bleek op basis van eerdere ervaringen in staat de acteurs van Toneelgroep Maastricht in de huid van de componist te laten kruipen en op theaterlijke wijze de juiste context te creëren om het publiek Skrjabins muziek en klankwereld te doorgronden. Zo werd Skrjabins *Poème du feu* een totaalervaring van klank, licht, kleur en toneel. “Pakkende beeldtaal”, aldus *Trouw*.

I-CLASSICS EMPTY MINDS

Empty Minds

Empty Minds werd door het *Brabants Dagblad* en *BN/De Stem* uitgeroepen tot een van de tien culturele hoogtepunten van 2018 in Noord-Brabant. “Voor een keer niet eens keurig in de rij zitten in een muziekgebouw en anderhalf uur ietwat braaf stilzitten, maar rondlopen in een wereld vol onbekende klanken en wonderlijke kunst op de (vlakke) vloer”, aldus beide kranten. Blokfluitist Erik Bosgraaf, componist Wim Henderickx, het Vlaamse kunstenaarscollectief playField en FASHIONCLASH uit Maastricht ontwikkelden samen met het orkest een concert waarbij de bezoekers geen kunst zouden consumeren, maar deel uit gingen maken van het kunstwerk. De bezoekers – getooid met een bij binnenkomst overhandigde *fancy* hoofddekseel – liepen rond door het orkest en werden van bovenaf gefilmd. *Loslaten van het bekende* luidde de kop van het *Eindhovens Dagblad* boven de recensie van de twee concerten op 9 en 11 oktober in het Klokgebouw in Eindhoven en het Complex in Maastricht. “Meer beleving en minder afstand, dat waren de sleutelwoorden deze avond” (...) “zo werd horen voelen en zien participeren, voelde de bezoeker – luisteraar is te beperkt – zich opgenomen in een allesomvattend klankbad, waarin hij, vrij ronddwalend, zelf zijn uitgangspunt mocht kiezen.” Wim Henderickx en Anthony Fiumara schreven voor Erik Bosgraaf en de in diverse posities in de ruimte geposteerde musici “meditatieve composities, die de bezoeker een haast magische wereld introkken”.

Einstürzende Neubauten

Op uitnodiging van zomerfestival Cultura Nova werkte het orkest op 26 augustus samen met de Einstürzende Neubauten. Met hun eigengemaakte instrumentarium en installaties verlegt deze Duitse avant-gardistische industrial band de conventionele grenzen binnen de popmuziek. Musici van philharmonie zuidnederland

speelden mee in de integrale uitvoering van *Lament*, hun conceptalbum dat in de LIMBURGzaal van Theater Heerlen werd uitgevoerd.

Casual Classics XL

Een nieuw publiek in een ongedwongen sfeer kennis laten maken met klassieke muziek was het doel van de samenwerking met Muziekgebouw Eindhoven en Theaters Tilburg tijdens *Casual Classics XL*. Kristiina Poska dirigeerde op 13 en 14 september het orkest en nam het publiek mee in de wereld van de klassieke muziek met werken van Fiumara tot de *Bolero* van Ravel. Violiste Isabelle van Keulen soleerde in werk van Saint-Saëns en Massenet. Dominic Seldis presenteerde het concert en lardeerde de voor vele bezoekers eerste kennismaking met een symfonieorkest met de nodige humor.

Darkness Rises

In 2017 werkte het orkest voor het eerst samen met de vier bandleden van TEMKO. *Darkness Rises* is een orkestrale ruimtetrip gebaseerd op de laatste dataset die de NASA van ruimtesonde *Pioneer 10* oppikte. Componist/gitarist en Gaudeamus-prijswinnaar Aart Strootman zette het speciaal voor philharmonie zuidnederland om in muziek die visueel wordt versterkt door een film van cineast Dries Alkemade. Op 8 november speelde TEMKO en het orkest het werk onder leiding van Karel Deseure in de Verkadefabriek in 's-Hertogenbosch tijdens het hedendaagse muziekfestival

November Music. Op 15 november maakte de uitvoering deel uit van het businesssevent *Leading the South* op de Brightland Campus Greenport Venlo. Theaters Tilburg werd op 17 november aangedaan tijdens festival Into Darkness.

David Lynch – Music for David

Op 29 november opende in het Bonnefantenmuseum Maastricht de grote overzichtstentoonstelling *Someone is in my house* over het leven en werk van de Amerikaanse kunstenaar en cineast David Lynch. De philharmonie zuidnederland nam onder supervisie van componist Marek Zebrowski de filmmuziek op van *Music for David*. Deze film van David Lynch is tot eind april 2019 op de tentoonstelling als een van de hoofdobjecten te zien.

Tradities & binding met de regio

Als culturele topinstelling van Zuid-Nederland wil philharmonie zuidnederland met haar activiteiten een onmisbare culturele schakel vormen. Een grote diversiteit aan activiteiten in de steden en de regio helpt bij het verkrijgen van relevantie en het bereiken van een breed publiek. Als culturele ambassadeur is philharmonie zuidnederland sterk geworteld in de lokale tradities. Projecten als de *Matthäus-Passion*, *Nieuwjaarsconcerten*, *Carnavals-* en *Vastelaovendconcerten* en het *Liberation Concert* zijn bepalend voor de identiteit en verbindende kracht van philharmonie zuidnederland.

Nieuwjaarsconcerten

Met twee Nieuwjaarsprogramma's toerde het orkest in de eerste weken van 2018 door Zuid-Nederland. Het traditionele *Nieuwjaarsconcert* speelde het orkest tussen 4 en 12 januari vijf keer in Maastricht, 's-Hertogenbosch en Heerlen. Jamie Phillips dirigeerde het orkest door een gevarieerd en onderhoudend programma met werk van Rossini, Tsjajkovski en Smetana. In liederen van Stolz en Dvořák soleerde de Brabantse sopraan Laetitia Gerards. "De philharmonie kiest zelden voor een doorsnee Nieuwjaarsrecept", schreef het *Brabants Dagblad* over de twee uitverkochte concerten in het Provinciehuis in 's-Hertogenbosch. "De Britse gastdirigent Jamie Phillips nam met enthousiasmerende precisie het orkest op sleeptouw."

Op 12 januari vond in Heerlen, naast het reguliere concert, een besloten concert plaats als aftrap van het festiviteiten rondom de 100ste verjaardag van het Fonds voor Sociale Instellingen.

Carnavalsconcerten & Vastelaovendconcerten

De *Carnavalsconcerten* en *Vastelaovendconcerten* zijn een niet meer weg te denken springlevende traditie in het aanbod van philharmonie zuidnederland. De concerten in Limburg en Noord-Brabant kennen elk een eigen programmering die past bij de plaatselijke tradities. De 65ste editie van de *Vastelaovendconcerten* bracht het orkest naar Weert, Heerlen, twee keer Maastricht, Venlo, Roermond, Geleen en Sittard. De concerten kwamen tot stand in coproductie met Toneelgroep Maastricht en waren op voorhand al nagenoeg uitverkocht. Regisseur Servé Hermans en dirigent Raymond Spons kozen het Zuid-Amerikaanse carnaval als thema. De bijdragen van de *buutreedners* Raymond Clement en Rudi Videc zorgden voor de vrolijke noot. Verder droegen de zangers Renée van Wegberg, Sef Thissen en Geralt van Gemert en de Nederlandse kampioenen Latin Dance Martijn Leunissen & Nathalie Bos en Ruud Moers & Jill van Dijk bij aan een geslaagde editie van de *Vastelaovend*-klassieker.

In Noord-Brabant zijn de concerten *Oeteldonk* ('s-Hertogenbosch) en *Kielegat* (Breda) een parade aan muziekstijlen en artiesten. “Vijftienhonderd man laaft zich zo pal voor carnaval met groot enthousiasme aan de bijzondere mix van klassiek, kwaliteit en kwatsch”, schreef *De Telegraaf* over het *Oetelkonzert* in 's-Hertogenbosch met jazztrompettist Eric Vloeimans, bariton Raoul Steffani en popzangeres Do. En volgens het *Brabants Dagblad* “wist dirigent Arjan Tien na zes jaar precies hoe hij het aan moest pakken om zijn philharmonie zuidnederland en het publiek zoveel mogelijk op te zwepen” tijdens deze 54ste editie van het *Oetelkonzert*.

ERIC VLOEIMANS

Stabat Mater Oirschot

Waar nieuwe tradities worden geboren of lange tradities met zorg in stand worden gehouden, verdwijnen ze ook. Het bestuur van de Stichting Stabat Mater Oirschot zag zich om financiële redenen genoodzaakt om, na de concerten op 17 en 18 maart, het doek na twintig jaar te laten vallen. “Deze laatste avond was gedenkwaardig”, schreef het *Eindhovens Dagblad* over het *Stabat Mater* van Rheinberger en de Nederlandse première van het *Stabat Mater* van James MacMillan door philharmonie zuidnederland en Studium Chorale onder leiding van Per-Otto Johansson in de plaatselijke Sint-Petrusbasiliek. “Wat een muziek, wat een zeggingskracht, wat een wrangheid en, aan het einde, wat een kalmerende verlossende acceptatie.” (...) “knap hoe geconcentreerd en gefocust het koor en orkest steeds waren”.

PER-OTTO JOHANSSON

Matthäus-Passion

De Britse dirigent Matthew Halls leidde tussen 28 en 31 maart vier uitvoeringen van de *Matthäus-Passion* in Maastricht, Venlo en tweemaal in Eindhoven. Halls was al eerder in de paasweek bij het orkest te gast met volgens *De Limburger* een “dramatisch getinte visie die treffend voortkwam uit zijn grote tekstbetrokkenheid”. Het was tenor Tobias Hunger die als Evangelist de meeste indruk maakte van de zangsolisten. “Zijn vertolking van de verloochening van Petrus, vlak voor de beroemde aria ‘*Erbarme Dich*’, was zo mogelijk nog aangrijpender dan de tophit zelf.”

Heiligdomsvaart Maastricht

In het kader van de 55ste Heiligdomsvaart Maastricht bracht het orkest in samenwerking met Toneelgroep Maastricht op 31 mei het *Stabat Mater* van Pergolesi. De Heiligdomsvaart Maastricht is een zevenjaarlijks religieus en historisch evenement waarvan de oorsprong teruggaat tot in de middeleeuwen. Barokspecialist Jos van Veldhoven dirigeerde het orkest en benaderde Pergolesi's muzikale uitdrukking van barmhartigheid vanuit historisch perspectief. Alt Helena Rasker en sopraan Kristina Bitenc namen de solorollen voor hun rekening, terwijl acteur Servé Hermans in de huid van Sint Servaas kroop: “Ik heb een warm hart. Ik heb een barmhart. Want de mens lijdt en een lijdend mens is een zondig mens. Dat zit in zijn aard”, luidde een fragment uit de monoloog van Jibbe Willems die door Hermans werd voorgedragen. Het concertprogramma werd op 1 en 2 juni – aangevuld met de *Suite in e* en de *Burlesque de Don Quixote* van Telemann – herhaald in 's-Hertogenbosch en Middelburg.

JOS VAN VELDHOVEN

programma opende met de *Hymne to the Fallen* van John Williams uit de film *Saving Private Ryan*. Bohuslav Martinů schreef *Memorial to Lidice* als blijvende herinnering aan de massavernietiging van het Tsjechische dorp Lidice en haar inwoners. *Lincoln Portrait* van Copland diende tijdens de oorlogsjaren als morele *boost* voor het Amerikaanse volk. Mike Yasenchak, de voormalige superintendant van de Amerikaanse begraafplaats, nam de rol van spreekstem op zich en declameerde de aangrijpende teksten van Abraham Lincoln die Copland in zijn werk heeft verweven. Tot slot speelde het orkest *Symfonie nr. 5* van Beethoven. Beethovens beroemde beginnoten van de *Vijfde Symfonie* diende onder meer als herkenningssignaal van de geallieerden en is het muzikale thema van de film *The Longest Day*. De combinatie van werken vormde een krachtige muzikale boodschap om de verschrikkingen van de oorlog en de waarde van vrede en vrijheid te blijven herinneren.

Jubileumconcert Illustre Lieve Vrouwe Broederschap 's-Hertogenbosch

De monumentale Sint-Janskathedraal in 's-Hertogenbosch vormde op 23 september het indrukwekkende decor voor het jubileumconcert van het Illustre Lieve Vrouwe Broederschap. Het oecumenisch genootschap vierde haar 700-jarig jubileum met een feestelijk concert. Naast philharmonie zuidnederland werkten de koren Cappella Pratensis, het Nationaal Vrouwen Jeugdkoor en Schola Cantorum mee aan het concert met als eregast prinses Beatrix. Muziek van Poulenc, Fauré, Vivaldi en Beethoven afgewisseld met oecumenische betogen van onder meer Gerard de Korte, de bisschop van het bisdom 's-Hertogenbosch. Rob Zuidam componeerde speciaal voor het slot

Liberation Concert

Het *Liberation Concert* op de Amerikaanse begraafplaats in Margraten vormt ieder jaar een indrukwekkend muzikaal eerbetoon aan de soldaten die in de Tweede Wereldoorlog vochten voor onze vrijheid. Tussen het indrukwekkende decor van 8.300 oorlogsgraven speelde het orkest op zondag 9 september voor meer dan 3.000 toehoorders. De kracht van de herinnering was het thema van deze 14de editie van het *Liberation Concert*, deze keer geleid door de Libanees-Amerikaanse dirigent Fawzi Haimor. Het

LIBERATION CONCERT MARGRATEN

VENDELGROET AAN PRINSES BEATRIX EN HAAR GEVOLG

van het jubileumconcert het werk *Cirkel* voor koor en orkest op gedicht van stadschroniqueur Eric Alink. *Broederschap schenkt zichzelf uniek concert* kopte het *Brabants Dagblad*. “Een gewoon concert was het in geen enkel opzicht (...) Feestvreugde klonk vooral door in de eeuwenoude devote muzieknoten. (...) Schola Cantorum en de ‘philharmonie’ gingen er helemaal in op, mede door de enthousiast leidende dirigent Karel Deseure.”

Limburgse Kerst

Limburgse Kerst is in enkele edities uitgegroeid tot een vaste waarde in de programmering van philharmonie zuidnederland. Met medewerking van Toneelgroep Maastricht en de Kooracademie Maastricht bracht het orkest op 15 en 16 december onder leiding van Per-Otto Johansson een muzikale opmaat voor het hele gezin op de kerstdagen. Voor het eerst werd *Limburgse Kerst* buiten Maastricht gepresenteerd en werd Sittard aan de speellijst toegevoegd. Acteur Jochum ten Haaf en sopraan Nikki Treurniet brachten in een regie van Michel Sluysmans op meeslepende wijze het muzikale kerstspookje *De Sneeuwman* van Howard Blake. Het publiek werd na de pauze uitgenodigd om mee te zingen met het orkest en de Kooracademie Maastricht.

ILLUSTRE LIEVE VROUWE BROEDERSCHAP

LIMBURGSE KERST

Bijzondere projecten

Familieconcert De Liefhebber

Van 15 tot en met 18 maart werd in Eindhoven, Tilburg, Kerkrade en 's-Hertogenbosch samen met de acteurs van de PeerGrouP de familievoorstelling *De Liefhebber* uitgevoerd. Dirigent Jan Cober bracht met het orkest een staalkaart van het klassieke repertoire met delen uit werken van Dvořák, Verdi, Bartók, Rossini en Ravel en filmmuziek uit *The Lord of the Rings* en James Bond. De muziek – vernuftig aan elkaar gesmeed tot een muzikale vertelling – maakte het tot een muzikale ontdekkingsreis voor de hele familie.

SamenDoor!-concert voor Koningin Máxima

Philharmonie trekt muzikaal eindsprintje luidde de kop boven het artikel in *Trouw* over de zes verschillende producties die het orkest tussen 26 juni en 1 juli in een tijdsbestek van zes dagen speelde. “Opvallend is ook dat ze geen enkele keer gewoon als orkest in een concertzaal spelen”, schreef de journaliste vol bewondering voor zoveel productionele daadkracht, flexibiliteit en veelzijdigheid van philharmonie zuidnederland. Eén van de projecten die in dit korte tijdsbestek werd gerealiseerd was het concert in het kader van *DOOR! zonder grenzen* op 27 juni in de fabriekshallen van Adams Instrumentenfabriek in Ittervoort. Het concert vond plaats in het kader van de ondertekening van het convenant *Méér Muziek in de Klas* ter bevordering van het muziekonderwijs in de provincie Limburg. Hare Majesteit Koningin Máxima was als erevoorzitter van Stichting Méér Muziek in de Klas getuige van de ondertekening van het convenant en het *SamenDoor!*-concert van 400 schoolkinderen en philharmonie zuidnederland onder leiding van Sander Teepen. Ondersteund door Guido Dieteren en zijn combo werd als feestelijke apotheose het *SamenDoor!*-lied in première gebracht.

Un Ballo in Maschera

Opera Zuid en philharmonie zuidnederland toerden van 23 mei tot 1 juli door heel Nederland met de opera *Un Ballo in Maschera* van Giuseppe Verdi. Opera Zuid-intendant Waut Koeken tekende voor de regie en vormde met dirigent Karel Deseure de artistieke tandem. *de Volkskrant* liet zich lovend uit over de bijdrage van het orkest dat “moeiteloos schakelt tussen donker bombast en intieme kamermuziek”. “Deseure tovert met de uitstekend spelende philharmonie zuidnederland en geeft alle Verdiaanse, tussen licht en duister meanderende meestervondsten volop ruimte en kleur”, aldus *NRC*.

Opera op de Parade 's-Hertogenbosch

Jaarlijks hoogtepunt van de voorjaarstournee met Opera Zuid vormt Opera op de Parade, waarbij het orkest op 27 juni bij afwezigheid van Karel Deseure werd geleid door Enrico Delamboye. “Voor de twaalfde keer alweer genoten liefst 8.000 mensen op het prachtige plein De Parade aan de voet van de kathedrale basiliek Sint-Jan in Den Bosch van de Verdi-opera *Un Ballo in Maschera*. (...) Al vroeg in de ochtend hadden de eerste liefhebbers zich al met stoeltjes en picknicktafeltjes op het door mooie bomen omzoomde plein in de zon genesteld”, schreef *De Telegraaf* boven het artikel met pakkende kop *Opera Den Bosch mooier dan Verona*.

Opera Sing Along 's-Hertogenbosch

Twee dagen na Opera op de Parade lanceerde philharmonie zuidnederland op de Parade in 's-Hertogenbosch met de *Opera Sing Along* een nieuw laagdrempelig muziekfestijn met hoogtepunten uit de operaliteratuur. De philharmonie zuidnederland en het Brabant Koor werden geleid door Enrico Delamboye. De sopranen Francis van Broekhuizen en Laetitia Gerards, tenor Adriano Graziani, de baritons Marco Bakker en Raoul Steffani en zangeres Leona Philippo (*The Voice of Holland*) wisselden elkaar met solistische bijdragen af. Het publiek kon de liedteksten vanaf groot scherm volgen en meezingen, wat door velen ook met veel enthousiasme werd gedaan. Ruim 4.500 bezoekers kwamen af op de eerste editie van dit concert met de bekendste aria's van Verdi, Puccini, Bizet en Mozart. Het meezingfestijn werd door Omroep Brabant live op tv uitgezonden. Omroep Max zond de registratie op 8 juli op NPO 2 uit. Het programma werd door 300.000 televisiekijkers bekeken en gewaardeerd met een 8,2. Een geweldige score voor een eerste keer.

Lionsconcert

Op zaterdag 1 juli verleende het orkest haar medewerking aan het *Lionsconcert* in het Provinciehuis 's-Hertogenbosch. Onder leiding van dirigent Sander Teepen bracht het orkest een licht klassiek programma en zorgde voor een geslaagde middag uit voor de aanwezige zieken en ouderen.

Openluchtspektakel Carmina Burana

Ruim 8.000 betalende bezoekers kwamen op 25 en 26 augustus naar de uitvoeringen van *de Carmina Burana* van Carl Orff door philharmonie zuidnederland en het Spaanse spektakelgezelschap La Fura dels Baus in de Zilverzandgroeve Beaujean in Heerlen. Onder aanvoering van dirigent Josep Vicent en regisseur Carlus Padrissa van La Fura dels Baus beleefde dit megaspektakel in het kader van zomerfestival Cultura Nova de Nederlandse première. De tot

CARMINA BURANA

openluchttheater omgetoverde zandgroeve vormde het feeërieke decor voor een show door meer dan 200 medewerkers van philharmonie zuidnederland, het koor van Opera Zuid, het Sinfonischer Chor Aachen en het Huis voor de Kunsten Limburg. Sinds de lancering van het project in april ontstond er een run op de kaarten met als resultaat twee uitverkochte voorstellingen nog voor aanvang van het festival. "Een spektakel voor ogen en oren", schreef *De Limburger*. "Over het algemeen staat deze *Carmina* als een huis" voegde het *Eindhovens Dagblad* eraan toe. "De grootste indruk maken koor en orkest van de philharmonie zuidnederland", aldus *de Volkskrant*.

Last of the SummerNights

De philharmonie zuidnederland werd door het Concertgebouw Amsterdam uitgenodigd om het afsluitende concert van de Robeco SummerNights te verzorgen. Dirigent Bas Wiegers leidde het orkest op 31 augustus in een uitverkocht Koninklijk Concertgebouw door het populaire programma met onder meer de *Bolero* van Ravel en *Pomp and Circumstance nr. 1* van Elgar. Violiste Rosanne Philippens soleerde in *The Lark Ascending* van Vaughan Williams en de Spaanse gitarist Pablo Sáinz Villegas op zijn beurt in het beroemde *Concierto de Aranjuez* van Rodrigo.

A Quiet Place – Opera van het Jaar

In samenwerking met Opera Zuid toerde het orkest tussen 9 november en 9 december met *A Quiet Place* van Leonard Bernstein. De productie was op voorhand uniek in Europa tijdens het Bernstein-Centennial jaar 2018 als uitvoering in Bernsteins uiteindelijke versie. Onder leiding van Karel Deseure en regisseur Orpha Phelan werd door heel Nederland en naar het Grand Théâtre de Luxembourg in Luxemburg getoerd. Het werd een doorslaand succes. “Philharmonie zuidnederland moet bijna drie uur stevig met de billen bloot, maar geeft geen krimp.” (*De Limburger*). “Bernsteins muziek is toegankelijk maar zit toch behoorlijk complex in elkaar. De manier waarop philharmonie zuidnederland, Karel Deseure en de veelkoppige cast die gestalte geven, verdient alle lof.” (*de Volkskrant*). “Van de voorstellingen die op dit moment bij de drie nationale operagezelschappen te zien zijn overtuigt verrassend genoeg (...) vooral Opera Zuid, in het zelden vertolkte *A Quiet Place* van Leonard Bernstein.” (*NRC*). Het absolute hoogtepunt volgde vlak na de tournee met het uitroepen tot Opera van het Jaar 2018 door het online magazine *Place de L’Opera* en het toekennen van de Schaunard Award 2018 aan Karel Deseure als beste operadirigent van 2018. *A Quiet Place* vormt het bewijs van de

hechte samenwerking en stijgende kwaliteit van de producties van Opera Zuid en philharmonie zuidnederland.

Meisterkonzerte Aachen

Met ingang van het seizoen 2018–2019 startte philharmonie zuidnederland haar eigen gastorkestenserie in het Duitse Aken. Na een uitgebreid publieksonderzoek achtte het orkest de kans rijp om de ter ziele gegane *Meisterkonzerte*-serie in de Eurogress concertzaal nieuw leven in te blazen. Als een cultureel ambassadeur voor de Euregio nam het orkest voor in ieder geval drie seizoenen de organisatie van de concertserie op zich. Naast internationale gastorkesten zal philharmonie zuidnederland ook zelf in Aken spelen en daarmee haar speelgebied over de landsgrenzen uitbreiden.

Het openingsconcert vond plaats op zondag 28 oktober en werd verzorgd door de nieuwe gastheer zelf. De philharmonie zuidnederland speelde onder leiding van Dmitri Liss. Op 10 december volgde een optreden door het Borusan Istanbul Philharmonic Orchestra. Dit Turkse met privaat geld gefinancierde orkest maakte diepe indruk met een muzikaal doorleefde en opzweepende uitvoering.

KAREL DESEURE

Eerste cd philharmonie zuidnederland

Op 15 december presenteerde het orkest haar eerste cd. Een aantal concerten van Dmitri Liss en het orkest werd de afgelopen jaren door opnameleider Jakob Händel voor het label Outhere Music opgenomen en zowel op cd als alle mogelijke digitale platforms verspreid. “Eerste cd philzuid meteen raak” was de mening van het *Eindhovens Dagblad*. “Mooi in balans en met grote precisie”, aldus *Trouw*. De eerste cd bevat opnamen uit 2017: de *Vierde Symfonie* van Tsjaikovski en *Prelude & Liebestod* uit *Tristan und Isolde* van Wagner.

Kamermuziek

Naast het uitvoeren van de symfonische en educatieve taken in orkestbezetting vormen de musici van philharmonie zuidnederland met regelmaat allerlei kamermuziekensembles. Het doel is tweeledig: kamermuziek verbetert het samenspel en de persoonlijke ontwikkeling van de musici. Daarnaast biedt het de kans om als ambassadeurs van het orkest verbindingen met het bedrijfsleven te leggen of de relatie met de achterban van het orkest – de Vrienden van philharmonie zuidnederland in het bijzonder – te verstevigen.

JekerKlassiek

De bewoners en ondernemers van het Jekerkwartier in de historische Maastrichtse binnenstad namen op 24 juni voor het vierde jaar op rij het initiatief voor het door het orkest geprogrammeerde kamermuziekfestival JekerKlassiek. Een bijzonder charmante uiting van de verbondenheid

van het orkest met haar thuisbasis Maastricht. De informele sfeer, het zonnige weer en de niet-alledaagse concertlocaties – variërend van terras tot woonkamer en van kapel tot hotellobby – zorgden dat het publiek genoot van diverse optredens door ensembles van onder meer philharmonie zuidnederland.

Opening Het Parcours

De opening van het culturele seizoen werd op 9 september vanaf de Markt in Maastricht opgeluisterd door concertmeester Lei Wang en de slagwerkers van philharmonie zuidnederland. Het *Vioolconcert* van Lou Harrison is een rauw stuk vol straatgeluiden. Zo luidden philharmonie zuidnederland letterlijk met veel tromgeroffel het nieuwe culturele jaar in.

Talentontwikkeling

De philharmonie zuidnederland wil meer zijn dan alleen een goed spelend en in Zuid-Nederland diepgeworteld orkest. Als de muzikale topinstelling van Zuid-Nederland beschouwt het orkest talentontwikkeling en het doorgeven van kennis en ervaring aan een nieuwe generatie musici als een voorname taak. Met diverse projecten en samenwerkingen vervulde philharmonie zuidnederland een rol als inspirator voor het rijke amateurmuziekleven en als talentontwikkelaar voor de musici van morgen.

Brabantse Blazersdag

De philharmonie zuidnederland, de Brabantse Bond van Muziekverenigingen, de centra voor de kunsten De Aleph uit Heusden en KunstPodium uit Dongen, Gilze en Rijen sloegen op 10 maart de handen ineen voor de eerste editie van de *Brabantse Blazersdag*. Bijna honderd blazers van amateurverenigingen in Noord-Brabant in de leeftijd van 8 tot 75 jaar, van beginner tot gevorderde, verzamelden zich in Kaatsheuvel om een hele dag door musici van philharmonie zuidnederland te worden ondergedompeld in muziek. Doel van deze dag was om samen te werken aan samenspelvaardigheden en instrumentale techniek. Vooral dat 'samen met' maakte deze *Blazersdag* extra interessant. Musici van philharmonie zuidnederland leidden niet alleen de verschillende instrumentenworkshops, ze zaten tijdens de orkestrepetities ook tussen de deelnemers

om met hun sectie mee te spelen. Daardoor leerden de amateurs niet alleen van de professionals tijdens een workshop, maar ook door met hen in orkestverband samen te spelen. "Noten spelen kunnen we allemaal. Waar het echter om gaat is elementen toe te voegen die de muzikaliteit verhogen. Wat dat betreft leer je hier enorm veel van", zei een deelnemer over de dag. "Het is hartstikke leuk om te doen", merkte fluitiste Alice Poulussen op van philharmonie zuidnederland. "Het is een prachtige manier om de afstand tussen de amateur- en beroepswereld te verkleinen."

Brabantse Strijkersdag

De *Brabantse Strijkersdag* is een initiatief van CKE Muziekschool Eindhoven, philharmonie zuidnederland en de FASO. De jaarlijkse *Brabantse Strijkersdag* geeft jonge strijkers de gelegenheid om samenspelervaring in orkestverband op te doen. Op twee verschillende momenten vond de *Brabantse Strijkersdag* plaats. Voor de jonge strijkers en het AB orkest verzamelden de strijkers zich op 11 maart. Ditmaal om zich voor te bereiden op een optreden voorafgaand aan het familieconcert *De Liefhebber* van het orkest op 15 maart in Muziekgebouw Eindhoven. Het strijkorkest van de *Brabantse Strijkersdag* stond onder leiding van John van den Beemt. Speciaal voor deze gelegenheid stelde Van den Beemt zelf een partituur samen, waarbij hij zich liet inspireren door het thema van de voorstelling *De Liefhebber* en door de muziek uit deze voorstelling. Deelnemers van het strijk-

orkest maakten op deze manier al kennis met de muziek van de voorstelling, die zij uiteraard terughoorden tijdens de uitvoering van philharmonie zuidnederland.

Op 25 maart volgde de *Strijkersdag* voor het CD orkest. Hiervoor ging philharmonie zuidnederland een samenwerking aan met En Suite, het studentenorkest van de TU Eindhoven. Onder leiding van Nicholas Devons studeerde dit orkest de *Serenade voor strijkers* van Elgar. Musici van philharmonie zuidnederland verzorgden de groepsrepetities en speelden met het orkest mee.

HaFa-concerten

Het HaFa-project is in korte tijd een onmisbare schakel gebleken in het verbinden van het orkest met de regio en de amateurmuziekwereld. Door jaarlijks met plaatselijke harmonieën en fanfares een samenwerking aan te gaan, speelt het orkest door de hele regio en boort een nieuw publiek aan. De philharmonie zuidnederland deelt haar kennis, inspireert de verenigingen en spoort aan hun cultureel ondernemerschap verder te ontwikkelen. “Het idee was net zo simpel als origineel. De beroepsmuzikanten van philharmonie zuidnederland gingen terug naar de plek waar het voor hen ooit begon.” (...) “De betrokkenheid van de leden was al groot, maar is nu nog groter”, schreef het *Brabants Dagblad* in 2016.

De winnaars van de solistenconcoursen van de Brabantse Bond van Muziekverenigingen en de Limburgse Bond van Muziekgezelschappen soleerden met philharmonie zuidnederland, die afwisselend werd geleid door Sander Teepen en Dominic Beikirch. De Brabantse winnaar Tim Huijbregts en de Limburgse laureaat Maarten Takken – beiden klarinettist – soleerden samen in het *Konzertstück nr. 2* van Mendelssohn. De Brabantse saxofonist Sjors Uitjens nam tevens enkele concerten voor zijn rekening met het *Divertissement Espagnol voor saxofoon en orkest* van Loeffler. Het HaFa-project leverde geslaagde samenwerkingen op met de muziekverenigingen uit het Brabantse Hilvarenbeek, Aarle-Rixtel en Sint Anthonis en de Limburgse gemeenten Tegelen, Doenrade en Blitterswijk. Musici uit het orkest traden als solist op met de diverse harmonieën of fanfares. De dirigenten van de amateurverenigingen kregen een

masterclass bij philharmonie zuidnederland aangeboden en mochten tijdens het HaFa-concert van philharmonie zuidnederland een werk dirigeren. In de weken voorafgaand aan het concert gaven de musici van philharmonie zuidnederland workshops. Dit alles maakt het HaFa-project tot het toonbeeld van muzikale verbinding tussen de professionele symfonische wereld en de amateurblaasmuziek.

Samenwerking Brabants Jeugd Project Orkest

Het HaFa-project komt elke editie tot stand in samenwerking met de Brabantse Bond van Muziekverenigingen en de Limburgse Bond van Muziekgezelschappen. Voor de Brabantse muziekbond was het zelfs aanleiding om een provinciaal jeugdorkest te starten. Met hulp van philharmonie zuidnederland werd het Brabants Jeugd Project Orkest (BJPO) opgericht, bestaande uit 70 Brabantse muzikalenten. Jonge muzikanten krijgen in het BJPO extra muzikale bagage die ze mee terugnemen naar hun eigen muziekvereniging. Het BJPO fungeert als muzikaal uithangbord voor het Brabantse muziekleven. De philharmonie zuidnederland ondersteunde de oprichting van het orkest met artistiek en zakelijk advies, het afnemen van audities en het geven van workshops. Speciaal voor de oprichting van het BJPO schreef de Eindhovense componist Jesse Passenier een werk voor BJPO en philharmonie zuidnederland. Het oprichtingsconcert vond plaats op 26 juni in Theater aan de Parade in 's-Hertogenbosch, met als apotheose de uitvoering van Passeniers werk *Saturn*.

Internationaal Vocalisten Concours

Op 15 september begeleidde het orkest onder leiding van Hartmut Haenchen de Finale van het prestigieuze Internationaal Vocalisten Concours 's-Hertogenbosch. Het orkest slaagde er onder de kundige leiding van Haenchen in om met verve haar verantwoordelijke taak als begeleider van de finalisten te vervullen. De Finale werd na een spannende strijd gewonnen door Canadese tenor Josh Lovell. De jonge Russische bariton Stefan Astakhov won de Jong Talent Prijs van de Provincie Noord-Brabant en een uitnodiging voor een solo-optreden met philharmonie zuidnederland tijdens de *Nieuwjaarsconcerten 2019*.

Orkestacademie

In samenwerking met het Conservatorium in Maastricht startte philharmonie zuidnederland in 2015 met een Orkestacademie. Studenten die zich verder willen bekwamen in orkestspel, kunnen auditeren en tijdens een of meerdere projecten stage lopen bij het orkest. Elke student krijgt een musicus van philharmonie zuidnederland als coach toegewezen voor het instuderen van de orkestpartijen en begeleiding tijdens de repetities en concerten. Het hele jaar speelden Academisten geregeld mee in philharmonie zuidnederland. De Orkestacademie sluit aan bij het vak *Orkestspel*, dat deel uitmaakt van het curriculum van het Conservatorium Maastricht en hoofdzakelijk wordt onderwezen door musici uit het orkest. Diverse studenten slaagden voor de audities en doorliepen met goed gevolg de stage bij het orkest.

Nationale Master Orkestdirectie

De Nationale Master Orkestdirectie van de Conservatoria van Amsterdam en Den Haag is een belangrijke kweekvijver van dirigeertalent. Geregeld volgen studenten de orkest-repetities en assisteren de gastdirigenten van philharmonie zuidnederland. Op 4 december fungeerde philharmonie zuidnederland als praktijkorkest. Dirigent Kenneth Montgomery voorzag de studenten in Eindhoven van aanwijzingen over de repetitietechnieken en de interpretatie van *Symfonie nr. 7* van Beethoven.

Amateurs

Op diverse manieren zette het orkest haar expertise in om amateurmusici te inspireren en enthousiasmeren. Een belangrijk element van het HaFa-project vormden de workshops, waarbij orkestmusici de leden van de deelnemende verenigingen voorafgaand aan het gezamenlijk concert les gaven. De projecten met het semiprofessionele Brabant Koor tijdens de *Opera Sing Along* in juni en *Prometheus* in oktober, de uitvoering van de *Matthäus-Passion* met Schola Cantorum Puerorum, de uitvoeringen van de *Carmina Burana* in augustus met het Sinfonischer Chor Aachen, het concert *700 jaar Illustre Lieve Vrouwe Broederschap* met Schola Cantorum Puerorum in september en *Limburgse Kerst* samen met de Kooracademie Maastricht waren naast een verrijking van de programmering een kruisbestuiving tussen professionals en amateurs.

Concoursen

De winnaars van de regionale solistenconcoursen van de Brabantse Bond van Muziekverenigingen en de Limburgse Bond van Muziekgezelschappen werden in juni uitgenodigd om met het orkest te soleren. In het voortraject werden ze intensief begeleid door onze musici en getraind in het soleren met orkest. De deelnemers aan de Finale Jonge Solisten van de Limburgse Bond van Muziekgezelschappen werden door musici van philharmonie zuidnederland klaargestoomd voor het concours.

Achter de schermen

De complexe organisatie en logistiek van een orkest vraagt om bekwame medewerkers achter de schermen. Binnen de staf van philharmonie zuidnederland werden op de afdelingen Marketing & Communicatie en Educatie stageplekken en meeloopstages gecreëerd. Zo wordt de specialistische kennis die in een orkestorganisatie vereist is doorgegeven aan een nieuwe generatie.

jaarverslag educatie 2018

Inleiding	30
Educatievoorstellingen in 2018	31
Primair onderwijs	31
Voortgezet onderwijs	31
Aanvullende lessen of workshops	31
Vijf jaar philharmonie zuidnederland, tijd voor nieuwe projecten	32
Premières in 2018	32
Nieuwsgierige Neus	32
Lejo ontdekt het orkest	32
De Liefhebber	32
Rhythmix	33
Nieuwe voorstelling: start Radio Walvis	33
Afscheid van Alles in de Wind	34
Op herhaling	34
Musical Postcards	34
Toon je Kunsten	34
Kick-off Muziekimpulsjaar in Oudenbosch	34
Studiedag in Eindhoven	34
Krachten bundelen heeft meer impact	35
De Liefhebber	35
Rhythmix als spin in het web	35
Samenwerking Pabo voor drie jaar	36
Muziekketen – school – omgeving – philharmonie zuidnederland	36
Brabant Menu	36
SamenDOOR!	36
Mooie samenwerking tussen philharmonie zuidnederland en IMC Basis	37
Vrijwilligers	37
Kwaliteit staat voorop	38
Digitaal lesmateriaal	38
Tijd voor het instuderen van een nieuwe voorstelling	38
Talentontwikkeling	39
De philharmonie zuidnederland laat van zich horen	40
Verfijning communicatie	40
Nieuwe brochures	40
Communicatiemiddelen	40
Interne communicatie	41
Pers over educatie bij philharmonie zuidnederland	42
Bijlage 1	43
Bijlage 2	52
Colofon	61

Inleiding

Vijf jaar geleden is philharmonie zuidnederland van start gegaan. Een ambitieus orkest met educatie hoog in het vaandel. Dat vertaalde zich onmiddellijk in een uiteenlopend educatief aanbod van concerten en workshops in een doorlopende leerlijn: een overweldigend concert van het hele orkest in de concertzaal, een intieme muzikale voorstelling van een klein ensemble op school of een actieve workshop in de klas voor het primair onderwijs of speciale projecten voor het voortgezet onderwijs.

Deze ervaring wordt nog betekenisvoller als het concertbezoek deel uitmaakt van de totale muzikale ontwikkeling van leerlingen, zowel binnen- alsook buitenschools. De philharmonie zuidnederland investeerde het afgelopen jaar daarom in het werken in een grotere muzikale keten: de leerlingen kwamen, voorbereid door het digitale lesmateriaal, naar een muzikale voorstelling. Aangevuld door de muzikles van een vakspecialist, door een workshop van het orkest of met activiteiten van de muziekschool of muziekvereniging in de buurt, kreeg deze concertervaring een diepere betekenis. De activiteiten van het orkest hoefden in deze keten niet altijd het eindpunt te zijn, maar konden ook als vertrekpunt dienen om te verwonderen, te voeden of te inspireren. Op deze manier werkte het orkest samen met haar omgeving aan de muzikale bagage van onze nieuwe generatie.

Bij alle activiteiten die het orkest organiseerde voor het voortgezet onderwijs ging het om meer dan muziek alleen. Over de kracht van doelgericht samenwerken of de inzet van het onderzoekend vermogen om iets nieuws te creëren. Over de betekenis van muziek of over meningsvorming over maatschappelijke onderwerpen. Klassieke muziek staat niet dicht bij de jongeren van het voortgezet onderwijs. Door hen via deze activiteiten muziek te laten ervaren en hen in contact te brengen met de meest bevoegde ambassadeurs van klassieke symfonische muziek ging er een wereld voor hen open, waartoe zij zich op hun eigen manier mogen verhouden.

Dr. Stefan Rosu, Intendant en Bestuurder
Adeline van Campen, Hoofd Educatie

TEAM EDUCATIE, V.L.N.R.: ADELIN VAN CAMPEN,
LINDA JANS, WILMA HOLLANDERS, ROXANNE DOYEN

Educatievoorstellingen in 2018

In 2018 bestond het aanbod van philharmonie zuidnederland uit

Primair onderwijs

Ensemblevoorstellingen

Nieuwsgierige Neus	groep 1-2
Alles in de Wind	groep 3-4
Orpheus!	groep 5-6

Orkestprojecten

Lejo ontdekt het orkest	groep 3-4
De Liefhebber	groep 5-6
Rhythmix	groep 7-8

Workshops

Componeren in de klas	groep 5-8
Pbones	groep 5-8
Toon je Kunsten	groep 1-8

Voortgezet onderwijs

- Tussen Kunst & Klank
 - Meet & Greet
 - Repetitiebezoek
 - Musical Postcards
 - Componeren in de klas
 - KOMmetjeKUNST
 - i-Classics
- en een aantal losse projecten

Aanvullende lessen of workshops

Workshops en extra lessen konden worden afgenomen bij de projecten *Nieuwsgierige Neus* en vanuit het Brabant Menu bij *Alles in de Wind*, *Rhythmix* en *Orpheus!*. Er werd een instrumentengalerij georganiseerd bij de uitvoering van *De Liefhebber* in Tilburg. Ook bij *Lejo ontdekt het orkest* werden instrumentengalerijen georganiseerd: in de ECI Cultuurfabriek in Roermond en voor verschillende scholen van Artamuse in Stein en Beek.

Met deze projecten bereikte philharmonie zuidnederland 27.312 leerlingen in 2018, waarvan 6.404 in Limburg en 20.908 in Brabant.

**MUZIEK VOOR
JONGE GASTEN**

Vijf jaar philharmonie zuidnederland, tijd voor nieuwe projecten

Premières in 2018

Nieuwsgierige Neus

De philharmonie zuidnederland bedenkt én produceert zelf ensembleprojecten om op scholen uit te voeren. In *Nieuwsgierige Neus* nemen vier musici kleuters mee op een muzikale ontdekkingsreis. De musici die de voorstelling spelen – celliste Sanne de Graaf, violisten Monique Pellens en Marleen Matser en klarinettist Karel Plessers – bogen zich over de muziekkeuze, regisseur Lise-Lott Kok ontfermde zich over het verhaal. Vanaf het begin van de productie hebben beide invalshoeken elkaar geïnspireerd. In het uiteindelijke resultaat volgen de kleuters de muzikale reis van Ninus, met muziekfragmenten uit de hele muziek-literatuur – van kamermuziek tot bewerkte orkestmuziek. Theatervormgever Steffie van Lamoen bedacht een passend decor waarin de prachtige prenten van de hand van kunstenaar Mo Swillens een plek kregen. Karin van Hengel zorgde voor het lesmateriaal waarin de prenten van Mo Swillens in houten vertelkastjes, zogenaamde *Kamishibai*, centraal staan. Bijna een jaar na de eerste bijeenkomst, in maart 2018, speelde het ensemble de eerste voorstellingen op basisscholen in Brabant en Limburg.

Lejo ontdekt het orkest

De voorstelling *Lejo ontdekt het orkest* heeft philharmonie zuidnederland overgenomen van het Orkest van het Oosten. Regisseur Lise-Lott Kok ontwikkelde de voorstelling verder door samen met Leo Petersen en dirigent Sander Teepen door het toevoegen van een verhaallijn. De musici hadden een bijzondere rol in dit concert: het 'theatrale mimespel' van de musici in continue interactie met Leo Petersen die *live* op het podium Lejo speelde, was net zo belangrijk als het musiceren. De voorstelling werd enthousiast ontvangen door zowel leerkrachten als de jonge leerlingen (6-8 jaar). Er was groot respect voor het vakmanschap van Leo Petersen, de *founding father* van het poppetje Lejo. De samenwerking met hem was een feest!

De Liefhebber

In januari 2018 speelde philharmonie zuidnederland voor het eerst *De Liefhebber*, een muzikale voorstelling voor leerlingen uit groep 5-6. Deze voorstelling heeft het orkest overgenomen van het Noord Nederlands Orkest en is op initiatief van dit orkest ontwikkeld als Pieter Roelf Jeugdconcert in samenwerking met PeerGrouP Locatietheater Noord-Nederland. Bijzonder aan de voorstelling is dat de acteurs nauwelijks tekst hebben. Het verhaal wordt verteld door de muziek zelf. Een speciale rol is weggelegd voor de poppen van Marlyn Coetsier, die de verschillende instrumenten uit het orkest verbeelden. Als onderdeel van het gehele project ontwikkelde philharmonie zuidnederland met Studio Kloek digitaal lesmateriaal, waarin het thema *Muziek als communicatiemiddel* van verschillende kanten werd belicht.

Rhythmix

Op zoek naar een geschikte muzikale voorstelling voor groep 7-8 ging philharmonie zuidnederland opnieuw met een voorstelling van het Noord Nederlands Orkest in zee. Samen met slagwerkgroep Percossa ontwikkelde dit orkest het concert *Puls en Ritme*, waarin diverse elementaire onderdelen van het orkest aan bod komen. Met onnavolgbare energie presenteerde deze slagwerkgroep een wervelende muzikale show, waaraan de leerlingen regelmatig via participatiemomenten deelnamen. De philharmonie zuidnederland heeft het project voorzien van eigen digitaal lesmateriaal en gaf het project de naam *Rhythmix* mee. In november 2018 ging *Rhythmix* bij philharmonie zuidnederland in première. Zelden bereikte het orkest met één educatieproject zoveel leerlingen: maar liefst **7.057 leerlingen** uit groep 7-8, **285 rij-ouders en leerkrachten** en **206 Pabo-studenten** bezochten de 14 voorstellingen in 6 steden. De enquête leverde een keur aan enthousiaste reacties op. Hieronder een kleine greep:

“De grootste winst die ik zag bij de kinderen? Eén en al plezier en bovendien het inzicht dat symfonische muziek cool kan zijn. Er is niks suffigs aan dit concert. Wat een gouden combinatie. En jullie dirigent... petje af! Geen knieval, maar gewoon dolle pret.”

“Een onvergetelijke ervaring!”

“Het was supervet! Vooral het meedoen was leuk.”

Afscheid van Alles in de Wind

Bijna 15.000 leerlingen uit de groepen 3-4 van basisscholen in heel Zuid-Nederland hebben de afgelopen vier seizoenen de educatieve voorstelling *Alles in de Wind* bijgewoond. Op 4 juni 2018 vond de allerlaatste voorstelling plaats en die was extra bijzonder. Het ensemble speelde de voorstelling op de Koninklijke Visio in Grave, Noord-Brabant: een school voor leerlingen met een visuele beperking. Vooraf kregen de leerlingen plastic bakjes met zand en schelpjes, zodat ze tijdens de voorstelling het eiland uit het verhaal letterlijk konden voelen. Na afloop mochten de leerlingen de klarinet, hobo en dwarsfluit vasthouden en uitproberen. Zo konden deze leerlingen ook kennismaken met instrumenten en ervaren ze van heel dichtbij klassieke muziek in een spannend verhaal. Een bijzondere afsluiting van een lange reeks voorstellingen over het karakter van de vier winden.

Op herhaling

Musical Postcards

Sinds 2016 neemt philharmonie zuidnederland als enige Nederlandse orkest deel aan *Musical Postcards*: een initiatief van componist Merlijn Twaalfhoven om jongeren over de hele wereld met elkaar te verbinden via muziek. In december 2018 ontvingen muzikleerlingen van het United World College en het Sint-Maartenscollege in Maastricht twee *Musical Postcards*: uit Jakarta en Libanon. Onder begeleiding van studenten van het Conservatorium Maastricht componeerden ze een antwoord hierop. Tijdens een introductiemiddag maakten de leerlingen en studenten kennis met de musici van philharmonie zuidnederland die hun composities uiteindelijk ook uitvoerden. Alle uitvoeringen werden gefilmd met een boodschap van de leerlingen erbij zodat deze video als *Musical Postcard* teruggestuurd kon worden naar jongeren uit Jakarta en Libanon. Muziek kent geen grenzen.

Toon je Kunsten

Eind mei 2018 stond basisschool De Springbeek in Hout-Blerick bol van de muziek. Gedurende het seizoen woonden leerlingen verschillende educatieve voorstellingen bij van philharmonie zuidnederland. In de laatste weken van mei bezochten musici de school en gaven ze uiteenlopende workshops: zingen en dansen, fluiten, slagwerk, Pbones en rappen. Het resultaat: alle 258 leerlingen en alle leerkrachten van de school gaven gezamenlijk een spetterend optreden voor de ouders rondom *Toon je Kunsten*, de compositie die Toek Numan drie jaar geleden schreef in opdracht van philharmonie zuidnederland voor dit soort schoolpleinconcerten.

Kick-off Muziekimpulsjaar in Oudenbosch

Drie scholen in Oudenbosch kregen de subsidie Impuls Muziekonderwijs toegewezen en hebben samen met de marktplaats Cultuureducatie Halderberge, de Oudenbossche Harmonie en philharmonie zuidnederland een muziekplan gemaakt. Eind september was er een *kick-off* van het Muziekimpulsjaar waarbij 120 leerlingen muziek maakten onder leiding van slagwerker Han Vogel en trombonisten Mark Boonstra en Pieter Vandermeiren. Gedurende het schooljaar bezochten leerlingen uit diverse groepen de educatievoorstellingen van het orkest. Zo werken ze toe naar een uitvoering van *Toon je Kunsten* in het voorjaar van 2019.

Studiedag in Eindhoven

Op 7 maart 2018 vond de studiedag *Muziek, van inspireren naar doen!* voor leerkrachten uit het primair onderwijs plaats. De philharmonie zuidnederland stelde een programma samen met muziekexperts, Kunstbalie en CultuurStation Eindhoven. De deskundigheidsbevordering van leerkrachten in het kader van *Cultuureducatie met Kwaliteit*, Impuls Muziekonderwijs (landelijk) of *DOOR!* (Limburg) stond centraal. De studiedag was bedoeld voor alle leerkrachten die in de klas met muziek bezig willen zijn, ook voor degene die daar nog niet zo bedreven in is. Het doel van de dag was dat iedere leerkracht kon ervaren dat hij of zij met zijn eigen capaciteiten in staat is om meer creativiteit in de muzikles te verwerken. Inspirerend begin van de dag was een repetitiebezoek, waarbij deelnemers plaatsnamen tussen de orkestmusici om zo dichtbij te voelen en te ervaren wat samen muziek maken betekent. Ook waren er workshops over creativiteit in de muzikles en was er aandacht voor reflectie.

Krachten bundelen heeft meer impact

De Liefhebber

Dankzij extra gelden van de Kiwanis Club Tilburg kon philharmonie zuidnederland in samenwerking met Factorium Tilburg een instrumentengalerij organiseren voor een aantal scholen uit Tilburg-Noord. Voorafgaand aan of na afloop van het concert kregen de leerlingen de gelegenheid om de diverse instrumenten van het symfonieorkest uit te proberen. De voorstelling *De Liefhebber* werd in maart 2018 ook als familieconcert geprogrammeerd. Bij de voorstelling in Eindhoven leidde dat tot een bijzondere samenwerking. Op 15 maart trad voorafgaand aan het familieconcert *De Liefhebber* het strijkorkest van de *Brabantse Strijkersdag* onder leiding van John van den Beemt op in de Grote Zaal van Muziekgebouw Eindhoven. Speciaal voor deze gelegenheid stelde Van den Beemt zelf een partituur samen waarbij hij zich liet inspireren door het thema van de voorstelling *De Liefhebber* en door de muziek uit deze voorstelling. Deelnemers van het strijkorkest maakten op deze manier al kennis met de muziek van de voorstelling, die zij uiteraard terughornden in de uitvoering van philharmonie zuidnederland. De *Brabantse Strijkersdag* is een initiatief van CKE Muziekschool Eindhoven, philharmonie zuidnederland en de FASO. De jaarlijkse *Brabantse Strijkersdag* geeft jonge strijkers de gelegenheid om samenspelervaring in orkestverband op te doen.

Rhythmix als spin in het web

De wervelende muzikale show *Rhythmix* met slagwerkgroep Percossa, waarin de leerlingen zelf een actieve, participerende rol kregen toebedeeld, vormde het uitgangspunt voor diverse manieren van samenwerken. De voorstelling *Rhythmix* viel samen met TROMP Percussion Eindhoven. Reden om met dit festival in gesprek te gaan over samenwerking op educatief gebied. Dat resulteerde in workshops van Percussion Friends op twee Eindhovense scholen in het kader van de regeling *Cultuureducatie met Kwaliteit – Muziek*. Zo kwamen deze leerlingen extra goed voorbereid naar het concert van 16 november in Muziekgebouw Eindhoven. Docenten van muziekschool Artamuse in Sittard hebben in het kader van de Impuls Muziekregeling voor basisscholen de leerkrachten in de klas ondersteund bij de voorbereiding van de voorstelling *Rhythmix*. En dat was duidelijk te horen tijdens de première op 15 november: *Uptown Funk* werd uit volle borst meegezongen.

Rhythmix was voor de eerstejaars studenten van de Pabo FHKE in Eindhoven, 's-Hertogenbosch, Tilburg, Venlo en Veghel een eerste kennismaking met het symfonieorkest in het kader van de driejarige samenwerking tussen philharmonie zuidnederland en Pabo FHKE. Voorafgaand aan de concerten kregen de studenten een workshop van de slagwerkgroep De Vuilnismannen, waarin het actief muziek maken, samenspel en het plezier in de muziek voorop stonden. Na het concertbezoek heeft een reflectiemoment met Percossa en Maud Broeksteeg plaatsgevonden.

Rhythmix maakte deel uit van het Brabant Menu. In het kader hiervan heeft een team van workshopsleiders bestaande uit musici van philharmonie zuidnederland en docenten Muziek van buitenaf 80 workshops gegeven aan meer dan 2.200 leerlingen. Een concert in de concertzaal levert scholen soms problemen op met het vervoer. In een aantal gevallen waren de vaste buspartners van philharmonie zuidnederland, BBA Tours en Hanneman de Toerist, bereid om tegen een gunstig tarief de leerlingen naar de concertzaal te vervoeren.

Dat *Rhythmix* tot de verbeelding sprak blijkt ook uit de grote en gevarieerde lijst van personen die het orkest heeft mogen ontvangen: meer dan 40 gasten, variërend van een journaliste van dagblad *Trouw*, een adviseur van de Raad voor Cultuur tot sponsoren en samenwerkingspartners van de afdeling Educatie.

WORKSHOP VAN DE VUILNISMANNEN MET STUDENTEN VAN DE PABO

Samenwerking Pabo voor drie jaar

Fontys Hogeschool Kind en Educatie (FHKE) vroeg onder de noemer *Denk Groter, Maak Muziek* een aanzienlijk geldbedrag aan bij de Regeling Professionalisering Muziekonderwijs Pabo. Het doel: een duurzame verankering en verbetering van het muziekonderwijs op de Pabo, om zo het zelfvertrouwen van de toekomstige leerkracht op het gebied van muziekonderwijs te vergroten. De aanvraag werd gehonoreerd en philharmonie zuidnederland is sinds 2018 één van de vaste partners waarmee FHKE samenwerkt in dit driejarige traject. Elk seizoen komen meer dan 600 Pabostudenten in aanraking met een educatieprogramma van het orkest: in 2018 bezochten ze *Rhythmix* en kregen ze workshops van De Vuilnismannen. Het driejarige traject bij philharmonie zuidnederland wordt gekoppeld aan zangworkshops van het Brabant Koor, ukelele lessen van kunstencentra, creativiteitsworkshops van Cultlab én ondersteuning van studenten van de Academie voor Muziekeducatie Tilburg (AME). De FHKE heeft vestigingen in Eindhoven, 's-Hertogenbosch, Tilburg, Venlo en Veghel.

Muziekketen – school – omgeving – philharmonie zuidnederland

Na het wegvallen van de vakleerkracht Muziek door krimp en bezuiniging, viel er de afgelopen jaren letterlijk een stilte op scholen. Dankzij de landelijke Regeling Impuls Muziek en het *DOOR!*-traject in Limburg staat de muziek nu weer volop op het rooster. Maar wel op een andere manier: voorwaarde van de subsidieregelingen is dat scholen samenwerken met de eigen muzikale omgeving, zoals muziek scholen en muziekverenigingen in de buurt. Scholen zijn hierbij aan zet, want zij maken afspraken met de professionals. In Kerkrade is een alliantie gesloten tussen het schoolbestuur MOVARE, Streekmuziekschool Kerkrade e.o. (SMK) en de gemeenten. Deze instellingen werken samen om de muzikale ontwikkeling van kinderen vorm te geven. Ook philharmonie zuidnederland is partner in deze muzikale keten. De educatievoorstellingen van het orkest zijn onderdeel van het leren over én leren met

muziek in het primair onderwijs. *De Liefhebber* voor groep 5 en 6 was hierbij de spil: bij deze muzikale voorstelling hebben de consulenten van de SMK de leerlingen in de klas voorbereid op de voorstelling. Zij leerden o.a. het liedje *Happy*, zodat alle 400 leerlingen dit tijdens de voorstelling uit volle borst mee konden zingen. Leerkrachten werden in de voorbereiding vanuit twee kanten ondersteund: philharmonie zuidnederland zorgde voor het digitale lesmateriaal en de consulenten ondersteunden de leerkrachten bij het geven van deze lessen. Zo droeg iedereen bij aan de muzikale ontwikkeling van leerlingen.

Brabant Menu

Het tweede seizoen van het Brabant Menu startte in oktober 2018. Scholen konden wederom aanbod afnemen bij theatermakers Schippers&VanGucht, Dansgezelschap de Stille, Theater Artemis en philharmonie zuidnederland. In 2018 bezochten 4.266 leerlingen uit Brabant via het Brabant Menu een voorstelling van philharmonie zuidnederland. In mei 2018 dienden de partners van het Brabant Menu een subsidieaanvraag in bij de Impuls geldenregeling van Kunstloc en met succes: deze subsidie werd toegekend, waardoor al in 2018 een coördinator kon worden aangesteld die een grote hoeveelheid werk van de vier gezelschappen overnam. Om de aanvraag kracht bij te zetten riep het Brabant Menu iedereen in Brabant op om een manifest te ondertekenen dat het belang van het Brabant Menu voor cultuureducatie in Brabant onderstreepte.

SamenDOOR!

'Het grootste kinderkoor van Limburg', zo kondigde presentator Lex Uiting de meer dan 400 basisschoolleerlingen aan die samen met philharmonie zuidnederland muziek maakten. Op 28 juni 2018 ondertekende het orkest het convenant *SamenDOOR! & Méér Muziek in de Klas Lokaal*. Daarmee garandeerden de Provincie Limburg, Huis voor de Kunsten Limburg, Conservatorium Maastricht, Fontys en Zuyd Hogeschool, philharmonie zuidnederland, Adams Muziekcentrale, Directeurenoverleg Centra Kunsteducatie Limburg, het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs,

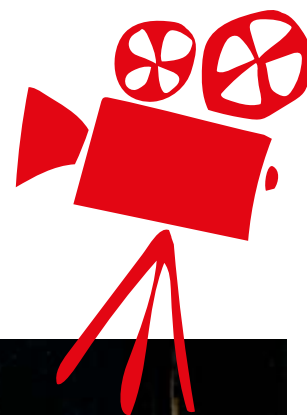
gemeenten, Jeugdfonds Cultuur Limburg, Limburgse Bond Van Muziekgezelschappen, LBT, OLS, VNK Limburg en Pop in Limburg dat in 2020 alle schoolkinderen in de provincie Limburg structureel muziekonderwijs krijgen. Hare Majesteit Koningin Máxima was, als erevoorzitter van *Méér Muziek in de Klas*, getuige van de ondertekening van het Limburgse convenant. Voorafgaand aan het concert gaven musici van philharmonie zuidnederland in een instrumentengalerij uitleg over hun instrument en lieten ze de leerlingen instrumenten uitproberen. Ook ontwikkelde het orkest speciaal digitaal lesmateriaal waardoor leerkrachten en Pabostudenten de liedjes vooraf konden instuderen.

Mooie samenwerking tussen philharmonie zuidnederland en IMC Basis

IMC Basis organiseert motivatiegericht onderwijs waarbij bevlogen professionals als gastdocenten leerlingen van alle sociale klassen van groep 7 en 8 inspireren. Inmiddels werken twintig basisscholen in Nederland mee aan dit landelijke programma. Op zes scholen in Roermond, Heerlen, Hoensbroek, Oss en Tilburg draagt philharmonie zuidnederland bij aan het vak Podiumkunst. De voorstelling *Rhythmix* voerde meer dan driehonderd leerlingen, voor wie muziekeducatie niet binnen handbereik ligt, mee in de wereld van klassieke muziek en verwondering.

Vrijwilligers

De afdeling Educatie wordt ondersteund door een aantal vrijwilligers die zich inzetten op uiteenlopende gebieden. Er is administratieve ondersteuning op kantoor en daarnaast begeleiden vrijwilligers de ensemblevoorstellingen op scholen. Ze bouwen de voorstelling op, helpen leerlingen bij het binnengaan van de concertruimte en zijn steun en toeverlaat voor de musici en acteurs. Ook bij concerten in de zalen ondersteunen vrijwilligers bij de ontvangst van leerlingen. In het magazine *deKlank* is het werk van de vrijwilligers belicht door een interview met een aantal van hen.

Kwaliteit staat voorop

Digitaal lesmateriaal

De lijn die is ingezet voor het digitale lesmateriaal – geschikt voor het digibord in de klas – is in 2018 voortgezet. Studio Kloek ontwierp lesmateriaal voor *De Liefhebber*, *Lejo ontdekt het orkest* en *Rhythmix*, waardoor leerlingen zich uitstekend op de voorstellingen konden voorbereiden. Dit jaar was het belang van het lesmateriaal extra groot: in bijna alle voorstellingen werd om participatie van de leerlingen gevraagd. De actieve houding in de zalen bij alle voorstellingen liet zien dat het lesmateriaal goed was gebruikt. Voor *Nieuwsgierige Neus* is het lesmateriaal niet digitaal. De jongste leerlingen bereiden zich op de voorstelling voor aan de hand van de getekende platen van Mo Swillens, gepresenteerd in kastjes van het Japanse verteltheater *Kamishibai*.

Tijd voor het instuderen van een nieuwe voorstelling

Het maken en instuderen van een nieuwe ensemblevoorstelling kost veel tijd. Opnieuw hebben de musici van het orkest voldoende uren mogen besteden om actief deel te nemen aan het maakproces van een voorstelling. Op die manier verhoogt het orkest de betrokkenheid van de musici. In 2018 was dat voor de voorstelling *Radio Walvis*. Binnen de praktijk van een symfonieorkest is het uniek dat musici de gelegenheid krijgen om zes weken te werken aan een nieuwe voorstelling, voordat deze aan het publiek wordt gepresenteerd.

Talentontwikkeling

Zie voor informatie over de *Brabantse Blazersdag* en de *Brabantse Strijkersdag* het Artistiek Jaarverslag, hoofdstuk *Talentontwikkeling*.

De philharmonie zuidnederland laat van zich horen

Verfijning communicatie

In 2018 is kritisch gekeken naar alle communicatie-uitingen in relatie tot de doelgroep waarvoor deze zijn gemaakt. Dit is een direct resultaat van het branding-traject dat philharmonie zuidnederland heeft doorlopen. Communicatie-uitingen voor de marketingbrochures en de externe nieuwsbrief waren gericht op abonneerders en vereisten een andere inhoud en *tone of voice* dan een educatiebrochure of trailer. Daarnaast was er aandacht voor leerkrachten die geen kennis hebben van muziek of het geven van muziekles. Het orkest heeft zich erop toegelegd de uitingen op deze doelgroep aan te passen.

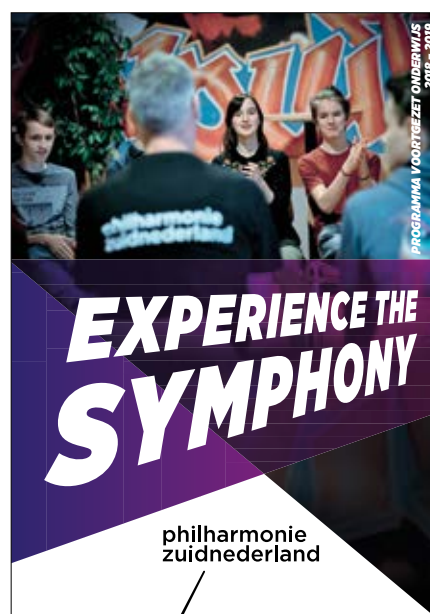
Nieuwe brochures

De brochure voor zowel het primair- als het voortgezet onderwijs heeft een nieuwe *look & feel* gekregen: een frisse nieuwe uitstraling die past bij de aanscherpingen van de algemene huisstijl van philharmonie zuidnederland door ontwerpbureaus Studio Luidspreker en Studio Nieuwhof. Ook inhoudelijk heeft het orkest de brochures aangepast: in de brochure voor het primair onderwijs is de keuzewijzer opgenomen die leerkrachten vanuit verschillende invalshoeken helpt bij het maken van de keuze voor één van de educatieve projecten. Er is tevens uitgelegd bij welke regelingen philharmonie zuidnederland aansluit, bijvoorbeeld Cultuureducatie met Kwaliteit, De Cultuur Loper,

De Culturele Ladekast, Regeling Impuls Muziek, DOOR! et cetera. Daarnaast is de brochure persoonlijker gemaakt en zijn de teksten verfijnd: de communicatie is volledig gericht op de leerkracht en wat hij/zij belangrijk vindt voor de klas. De brochure voor het voortgezet onderwijs is beknopter geworden.

Communicatiemiddelen

- Alle nieuwe voorstellingen zijn voorzien van een *teaser* die het orkest inzet om voorstellingen onder de aandacht te brengen bij stakeholders. Enerzijds om voorstellingen te verkopen (aan leerkrachten en culturele marktplaatsen), anderzijds om relaties een gevoel te geven bij de voorstellingen die philharmonie zuidnederland maakt.
- Bij alle nieuwe voorstellingen zijn eveneens foto's gemaakt. Het ingaan van de AVG in mei 2018 zorgde voor uitdagingen: het akkoord vragen voor foto's van leerlingen nam zoveel tijd in beslag dat het orkest vooralsnog heeft besloten leerlingen alleen van achteren te fotograferen.
- Het actieve genodigdenbeleid van de afdeling Educatie is in 2018 voortgezet. Ook hierbij is de communicatie persoonlijker gemaakt en toegespitst op de verschillende stakeholders. Het genodigdenbeleid had als resultaat dat heel veel gasten (uiteenlopend van culturele marktplaatsen en relaties uit de politiek tot sponsors, partners en fondsen) een educatieve voorstelling in zalen of op scholen hebben bijgewoond.

- In alle uitingen van philharmonie zuidnederland (magazine *deKlank*, interne en externe nieuwsbrieven, brochures, social media et cetera) is er aandacht geweest voor educatie.
- Gastvrijheid was eveneens een pijler in 2018: bij alle orkestprojecten is er een flyer voor rij-ouders uitgereikt die hen bedankte en uitleg gaf over wat ze gingen ervaren in de zaal en hoe hun kinderen daarop waren voorbereid op school. Door een speciaal ontwikkelde banner hadden de rij-ouders eveneens een herkenningspunt in de foyers van de zalen waar ze konden verzamelen en koffie en thee kregen aangeboden.
- De evaluatieformulieren voor scholen zijn gedigitaliseerd.

Interne communicatie

Speerpunt van de interne communicatie was het vergroten van de betrokkenheid van musici van philharmonie zuidnederland. Zonder deze musici zijn kwalitatief goede educatieve voorstellingen onmogelijk. In de interne nieuwsbrief was er daarom aandacht voor hun bijdrage en inzet en de resultaten daarvan (reacties van scholen, samenwerking met de Pabo). Door het actieve genodigdenbeleid intern hebben bijna alle stafleden een educatieve voorstelling bijgewoond.

Pers over educatie bij philharmonie zuidnederland

In 2018 verschenen regelmatig berichten in de pers over educatie bij philharmonie zuidnederland:

- *Heusdense Courant*, 14 februari: *Brabantse Blazerssdag*
- *Weekblad Drunen*, 14 februari: *Brabantse Blazerssdag*
- *Klankwijzer*, 31 mei: *Brabantse Blazerssdag*
- *BN/De Stem*, 29 september: *Kick-off Toon je Kunsten in Oudenbosch*
- *Brabants Dagblad*, 12 oktober: *Samenwerking met de Pabo*
- *Peelbelang*, 29 november: *Rhythmix*
- *Eindhovens Dagblad*, 7 december: *Rhythmix*
- *Trouw*, 27 november: *Rhythmix, Radio Walvis, educatie algemeen*

Vrienden van Cuvoso viert feest

Leerlingen genieten van concert

SOMEREN - De Vrienden van Cuvoso vierden vorige week donderdag 22 november een muzikaal feest met leerlingen van groep 7 en 8 van basisscholen in de gemeente Someren. Ze werden in Muziekgebouw Fris Philips in Eindhoven getraakteerd op een professionele en afwisselende voorstelling van Philharmonie Zuid-Nederland met percussiegroep Percossa. Vrienden van Cuvoso werd precies vijftien jaar geleden opgericht. De eerste bestuursleden van de Vrienden van Cuvoso waren Ben van Bussel, wijlen Jan Swinkels, Henk Kloessen en Wim van den Broek. Zij bezuren van Sca haalden even de voorzitting van de stichting had verlenen van de Stichting als- en special Someren (Cubestond Vrienden vijftien jaar, jke bestuursleden als voorzitter secretaris nog sijnmeester is richting tellen om sponsoren die steunende heb- jlijks middelen. Hiermee wordt gelid tot beschikbaar gesteld aan de Stichting Cuvoso die in 1991 het levenslicht zag. Daarmee is het basisonderwijs en special

en de ritmische gedre Percossa.

Voorbereiding
Omdat de jonge con een actieve bijdrage ren aan het concert w

Rhythmix
Om extra aandacht te geven aan het vijftienjarig bestaan van Vrienden van Cuvoso werd donderdag 22 november voor de groepen 7 en 8 van alle Somerense basisscholen en van De Brigantijn een cultureel uitje georganiseerd. De complete Philharmonie Zuid-Nederland bracht samen met de percussiegroep Percossa het programma Rhythmix. Deze voestelling is opgenomen binnen de jaarplanning van Cultuurplein Assen Someren dat onder leiding staat van coördinator Ine van de Ven. De zeventig musici van Philharmonie Zuid-Nederland, vier slagwerkers van Percossa brachten een muzikale live show vol actie en re- actie met vele mooie luistermon-

'We laten zien dat klassieke muziek niet alleen voor vermogende of hogeropgeleide mensen is'

Wat kun je nog meer, behalve klarinet of viool spelen?

KLASSIEKE MUZIEK Acteren, filmpjes inspreken, dansen, Eskimozang: musici van de Philharmonie Zuidnederland doen allang niet meer alleen waarvoor ze op het conservatorium zijn opgeleid. Het doel: een groter publiek bereiken.

Wat kun je nog meer, behalve klarinet of viool spelen? KLASSIEKE MUZIEK Acteren, filmpjes inspreken, dansen, Eskimozang: musici van de Philharmonie Zuidnederland doen allang niet meer alleen waarvoor ze op het conservatorium zijn opgeleid. Het doel: een groter publiek bereiken.

Unieke samenwerking op Brabantse Blazerssdag

Zaterdag 10 maart vindt de Brabantse Blazerssdag voor de tweede keer plaats. Een dag met diverse ensemble-repetities, workshops voor beginners en masterclasses voor de meer gevorderde muzikanten. Het beroepstak Philharmonie Zuid Nederland en twee kunstencentra uit de regio - de Aleph uit Drunen en het Kunstpodium uit Dongen hebben, mede dankzij Partnergroep de Langstraat, de handen ineen kunnen slaan om deze dag inhoudelijk vorm te geven. De dag vindt plaats aan het Anton Pieckplein 2 in Kaatsheuvel. Het programma start om 9.30 uur en wordt om 15.30 afgesloten met een slotpresentatie. Kom kijken, luisteren of deelnemen en laat

Muziekimpulsen op Oudenbossche scholen

'Mister pBone' en bucketdrums in de klas

Het Kick-off Muziekimpuls
Jaar-project werd gisteren afgesloten met liveconcertjes op de Oudenbossche basisscholen De Schittering en De Bukehof.

Fons Pijnen
Oudenbosch

Voor een 'adance' van ouders, oma's, opa's en medeleerlingen gingen de groepen 7 en 8 flink aan de slag. Philharmonie Zuidnederland verzorgde voor de leerlingen eerder deze week diverse workshops van slagwerker Han Vogel en trombonist 'mister pBone' Mark Boonstra.

Pieter Vandenmeulen (invalier voor slagwerker Han Vogel) liet ze flink slaan op de handplastic speekiepen en emmers. Van trombonist Mark Boonstra kregen de

muzikale kinderen een speciaal mondruk om redelijk wat geluid uit de plastic trombones (pBone in het Engels) te halen. De leerlingen van De Schittering deden het op de grote zolder. Op De Bukehof was er een buitenoetreden. Linda Jans educatiemedewerker. De drie Oudenbossche

Het idee is om het muziekonderwijs op de basisschool duurzaam te versterken
- Manfred Weger, De Bukehof basisscholen hebben gezamenlijk muziek impuls subsidie gekregen. Via de Cultuurmarktplaats van Halderberge zijn ze bij ons gekomen. Wij begeleiden dit moeie

educatieprogramma vanuit de Philharmonie Zuidnederland." Basisschool De Klinkert doet mee aan het project Toon je Kunst.

sten
"Kie
erg l
dagi
doet
echt
recht
we
Het
ziek
zook
En s
drus
slag
cent
teen
zorg

naals
enkel
igen
vati
kost

Brabantse Blazerssdag in het Klavier in Kaatsheuvel

De Brabantse Blazerssdag 2018 wordt mede mogelijk gemaakt door Partnergroep de Langstraat.

Een educatief project van Philharmonie
Zuidnederland en slagwerk-groep Percossa brengt 7000 leerlingen uit Zuidoost-Brabant in contact met klassieke muziek.

Marjolijn Sengers
redactie@ed.nl
Eindhoven

E is weinig luidat dat het haalt bij dat van zeshonderd scholieren uit groep 7 en 8.

'O, maar die muziek ke

'Als je meer publiek wilt bereiken, moet je dus niet nog een keer die symfonie van Bruckner spelen'

Publiek kw gelbesiek do klassiek co slijke Muz en de Gza ziek saal is

bij de jeugd weg te nemen. "Saai, dat kwam als eerste op bij de leerlingen toen we aan die project begonnen", zegt leerkracht Jolien Vriegels van basisschool De Blokstempel in Son. "En ook: 'bah, dat is muziek waar mijn oma naar luistert!' De kinderen snappen klassieke muziek meestal niet, ze vinden het saai en saai, maar weten ook niet goed wat ze hoeren."

Het project Rhythmix reikt af met alle vooroordelen. Het is een muzikale liveshow waarin leerlingen uit groep zeven en acht samen met het orkest en met slagwerk-groep Percossa muziek maken.

"Het is voor het eerst dat het orkest een voestelling maakt waaraan de leerlingen zelf zo'n grote actieve bijdrage leveren", zegt Adeline van Campen van het orkest. "De orkestdirectie gaat de pe-

open, weet de Sonus Vriegels. "De weer weg. Op initiatief v hebben we YouTube-keken en de Vijfde vergeleken met pop-pies. "O, maar die n we wel", was toem

Speld
Het eindresultaat v werking tussen sch kenet was hoopgeve sieke muziekcultu steeds meer buiten kijkt. Op het podium vol ornaat, inclusief lakschonem en da mannen van Percos met als ze zelfind hadden gehad. De e de vier slagwerkers etbij betrokken wa mor, timing en een

Bijlage 1

Totaal bereik 27.312 leerlingen

PROJECTEN PRIMAIR ONDERWIJS

NIEUWSGIERIGE NEUS

Groep 1-2

VOORSTELLING: 3.347 leerlingen

EXTRA LES IN DE KLAS: 1.445 leerlingen

Ninus is een meisje met een heel *Nieuwsgierige Neus*. Door het kiertje van haar raam hoort ze muziek die haar oren doet tollen. "Dat wil ik ook!" "Dag papa, dag mama!, ik moet even weg." Nieuwsgierige Neus gaat op reis. Ze hoort de geluiden van de drukke stad, geniet van feestmuziek en voelt de ijzige stilte van de winterse wereld. Ze ontmoet vreemde personages op haar tocht. Dan kijkt ze achterom. Ze is verdwaald. Paniek! Tot ze haar oren goed spitst. Ze hoort haar vader en moeder, in de verte... zo klinkt thuis! Vier musici van philharmonie zuidnederland nemen kleuters mee op deze muzikale ontdekkingsreis.

VIOL: Monique Pellens,
Marleen Matser

KLARINET: Karel Plessers

CELLO Sanne de Graaf

REGIE: Lise-Lott Kok

VORMGEVING:

Steffie van Lamoen

PRENTEN: Mo Swillens

ALLES IN DE WIND

Groep 3-4

VOORSTELLING: 1.337 leerlingen

EXTRA LES IN DE KLAS: 1.015 leerlingen

Een goed verhaal, daar houden kinderen van. Over een onbewoond eiland bijvoorbeeld, helemaal alleen. Zou jij dat durven? Wie zou je troosten, wat maakt je bang? Dat zijn allemaal gevoelens die de koning ondervindt nadat hij is aangespoeld op een onbewoond eiland. Hij mist zijn koningin vreselijk. Vier windrichtingen, gespeeld door drie blazers van philharmonie zuidnederland (fluit, hobo en klarinet), een acteur en zingende kinderen proberen hem te troosten, of vinden al dat getreur juist onzin. Dat is het perspectief van de muzikale voorstelling *Alles in de Wind*.

FLUIT: Alice Poulussen

HOBO: Marleen Schuuring

KLARINET: Roger Niese

ACTRICE: Michèle Rijzewijk

REGIE: Lise-Lott Kok

DECOR EN KOSTUUM:

Steffie van Lamoen

LEJO ONTDEKT HET ORKEST

Groep 3-4

VOORSTELLING: 3.256 leerlingen

Lejo, het unieke figuurtje uit *Sesamstraat* dat alleen bestaat uit een hand en een paar houten ogen, komt bij philharmonie zuidnederland voor een unieke uitdaging te staan. Hij moet opeens het orkest dirigeren, Lejo de Maestro! Maar hoe hij ook zijn best doet, het lukt niet. Logisch, als je niets weet van een orkest. Samen met de leerlingen verwondert Lejo zich over de instrumenten en geniet hij van bekende muziek van onder andere Mozart, Dvorák en Rossini en van de variaties op Lejo's eigen *tune* gecomponeerd door Mike Boddé.

Poppenspeler Leo Petersen speelt Lejo *live* vanuit een kleine filmset op het podium en de leerlingen kijken door Lejo's ogen mee, soms zelfs in de instrumenten!

Deze voorstelling is ontwikkeld door het Orkest van het Oosten en Leo. De philharmonie zuidnederland heeft het concept verder doorontwikkeld.

philharmonie zuidnederland

DIRIGENT: Sander Teepen

SPEL: Leo Petersen

REGIE: Lise-Lott Kok

MUZIEK: Toek Numan

(bewerking)

ORPHEUS!

Groep 5-6 (7)

VOORSTELLING: 384 leerlingen

EXTRA LES IN DE KLAS: 384 leerlingen

Soms ontmoeten twee mensen elkaar en denken: wij horen bij elkaar en het lijkt wel of dat altijd zo is geweest. Zulke mensen waren Orpheus, met zijn prachtige muziek en Eurydike. Als Eurydike sterft voelt Orpheus zich eenzamer dan ooit. Hij kan niet stoppen met zich haar te herinneren. Dan besluit hij te proberen haar terug te halen uit de dood...

Daarover gaat de ingetogen, poëtische voorstelling *Orpheus!*, waarin muziek, taal en beeld tot één geheel versmelten.

KLARINET: Karel Plessers

HOORN: Allard Robert

FLUIT: Angela Stone

HOBO: Anne Willem

ACTEUR: Michiel Bijmans

REGIE: Joost Dekker

VORMGEVING:

Steffie van Lamoen

DE LIEFHEBBER

Groep 5-6

VOORSTELLING: 3.591 leerlingen

INSTRUMENTENGALERIJ TILBURG: 312 leerlingen

Een symfonieorkest van zestig musici zit vol liefhebbers, die hun liefde voor muziek graag met hun jonge publiek delen. Speciaal voor *De Liefhebber* voegen we aan het orkest nóg een liefhebber toe: de buurman. Hij houdt vreselijk veel van de muziekinstrumenten en heeft alleen hier oog en oor voor. En niet voor zijn buurvrouw. Maar zij heeft nu juist een oogje op hém. Ook zij zit vol muziek. Lukt het deze energieke dame om de buurman met haar muziek te verleiden?

philharmonie zuidnederland

DIRIGENT: Jan Cober

REGIE: Rob Vriens

TEKST: Fenneke Wekker

ACTEURS: Jeroen van Venrooij en Marlyn Coetsier

POPPEL: Marlyn Coetsier

De Liefhebber is ontwikkeld als Pieter Roelf Jeugdconcert op initiatief van het Noord Nederlands Orkest, in samenwerking met PeerGrouP Locatietheater Noord-Nederland.

RHYTHMIX

Groep 7-8

VOORSTELLING: 7.417 leerlingen

EXTRA LES IN DE KLAS: 2.598 leerlingen

400 Leerlingen van groep 7-8, 60 musici van philharmonie zuidnederland, 4 slagwerkers van Percossa en de dirigent zijn onmisbaar voor de uitvoering van *Rhythmix*. Een muzikale live show vol actie en reactie én vele mooie luistermomenten met muziek van fantastische componisten als Ravel, Beethoven en Tsjajkovski. Het concert dompelt leerlingen onder in de uitdagende wereld van het grote klassieke symfonieorkest en de ritmische gedrevenheid van Percossa.

Rhythmix is ontwikkeld als Pieter Roelf Jeugdconcert op initiatief van het Noord Nederlands Orkest, in samenwerking met Percossa en Pioneers in Culture.

philharmonie zuidnederland

DIRIGENT: Hans Leenders

REGIE: Jos Thie

SOLISTEN PERCOSSA:

Freek Koopmans, Janwillem van der Poll, Eric Robillard, René Spierings

COMPONEREN IN DE KLAS

Groep 5-8

AANTAL DEELNEMERS: 72 leerlingen

In de workshop *Componeren in de klas* maken leerlingen samen met een musicus van philharmonie zuidnederland een klankstuk op basis van een verhaal of een thema. Via muzikale oefeningen onderzoeken ze de onverwachte klankkleuren van de instrumenten die de musicus of zichzelf hebben meegebracht. De workshop-leider zorgt ervoor dat uit alle goede ideeën van de leerlingen een samenhangend klankstuk ontstaat. Hierbij is samenwerking tussen de leerlingen essentieel. Leerlingen ontdekken tijdens de workshops spelenderwijs hoe een orkest werkt. Tot slot presenteren zij hun eigengemaakte compositie.

PBONES

Groep 5-8

AANTAL DEELNEMERS: 244 leerlingen

Tromboneles in een notendop, dat is *Pbones*. In de bovenbouw van het primair onderwijs besluiten leerlingen vaak of ze zelf een instrument willen leren bespelen. Tijdens de workshop *Pbones* leren ze alvast hoe gaaf het is om trombone te spelen en zich artiest te voelen. Een unieke belevenis. Trombonist Mark Boonstra neemt voor elke leerling een kleurige trombone mee en stoomt de hele klas in een mum van tijd klaar voor een swingend optreden.

TOON JE KUNSTEN

Schoolbreed project

AANTAL DEELNEMERS: 375 leerlingen

Eén keer per schooljaar presenteert het orkest samen met een basisschool het project *Toon je Kunsten*. Voor scholen die iets te vieren hebben, of zich richten op muziekonderwijs. Speciaal voor *Toon je Kunsten* schreef componist Toek Numan een compositie bestaande uit afzonderlijke delen: elke klas én de leerkrachten voeren een onderdeel uit met als resultaat een muzikaal optreden door orkestmusici en alle leerlingen en leerkrachten van de school. Het liedje *Toon je Kunsten* vormt de rode draad.

PROJECTEN VOORTGEZET ONDERWIJS

TUSSEN KUNST & KLANK

CKV/Muziekklas

AANTAL DEELNEMERS: 153 leerlingen

Hoe uitdagend kan het zijn om naar muziek te luisteren in een ruimte waar je eigenlijk in stilte hoort te kijken? *Tussen Kunst & Klank* laat jongeren ervaren dat livemuziek gespeeld door ensembles van philharmonie zuidnederland in combinatie met kunst hen anders laat kijken én luisteren.

MEET & GREET

Muziekklas

AANTAL BEZOEKERS: 0

Een concertbezoek én een persoonlijk interview met de solist: *Meet & Greet* laat leerlingen ervaren hoe het er bij een professioneel orkest aan toe gaat én geeft ze de gelegenheid om in gesprek te gaan met een gedreven solist.

REPETITIEBEZOEK

Onderbouw/CKV/Muziekklas

AANTAL DEELNEMERS: 149 leerlingen

Zijn leerlingen zich ervan bewust dat een professioneel orkest iedere week een nieuw concert speelt? Steeds met een andere dirigent en met maar een paar repetities? Tijdens een *Repetitiebezoek* krijgen leerlingen een kijkje in de keuken van het orkest en de mooie zalen waar het orkest optreedt.

I-CLASSICS

Voortgezet Onderwijs – CKV/Muziekklas

AANTAL BEZOEKERS: 47 leerlingen

Een symfonieorkest als rockband langs de catwalk, als verlengstuk van technologie of als een grande buffet? Ontdek het bij *i-Classics* waarbij de *i* staat voor innovatie, inspiratie, interactie en interdisciplinair. Een verrassend concert met spannende cross-overs waarbij leerlingen ervaren dat klassieke muziek in deze nieuwe context past bij hun leefwereld.

MUSICAL POSTCARDS

Muziekklas

AANTAL DEELNEMERS: 35 leerlingen

Muziek verbindt de wereld, muziek kent geen grenzen of barrières. Dat is wat *Musical Postcards* leerlingen wil laten ervaren. Leerlingen ontvangen een *Musical Postcard* uit een conflictgebied. Daarin verklankt een jongere zijn wens of droom in een rap, lied of compositie. De scholieren in Nederland componeren een muzikaal antwoord en sturen dit terug. Zo voelen jongeren die duizenden kilometers van elkaar verwijderd zijn en in totaal verschillende werelden leven, zich met elkaar verbonden.

Musical Postcards is onderdeel van Ode to Dignity.

COMPONEREN IN DE KLAS

Muziekklas

AANTAL DEELNEMERS: 20 leerlingen

Zelf componeren is leerlingen die het vak Muziek hebben gekozen niet vreemd. Velen zullen met gitaar of piano geproefd hebben van het schrijven van een eigen liedje of zijn er zelfs uitermate talentvol in. Bij de workshop *Componeren in de klas* kiezen de musici van philharmonie zuidnederland net voor een andere insteek. Zij dagen de leerlingen uit op een verrassende manier muziek te maken en hun instrument op ongekennde wijze te gebruiken.

KOMMETJEKUNST

Voortgezet Onderwijs

AANTAL DEELNEMERS: 85 leerlingen

Middelbare scholen in Maastricht gaan op bezoek bij verschillende culturele instellingen in de stad, waaronder philharmonie zuidnederland. Leerlingen krijgen een rondleiding achter de schermen, bekijken een partituur en leren over klassieke muziek en opera.

OVERIGE PROJECTEN

BRABANTSE BLAZERSDAG

Talentontwikkeling

AANTAL DEELNEMERS: 95 leerlingen

Samen muziek maken verbindt. Tijdens de *Brabantse Blazersdag* op 10 maart 2018 in Kaatsheuvel maakten onze orkestmusici een dag muziek met maar liefst 95 blaasmuzikanten uit de HaFa-wereld: een dag vol muziek met masterclasses voor blaasmuzikanten van alle niveaus en leeftijden met spetterende eindoptredens!

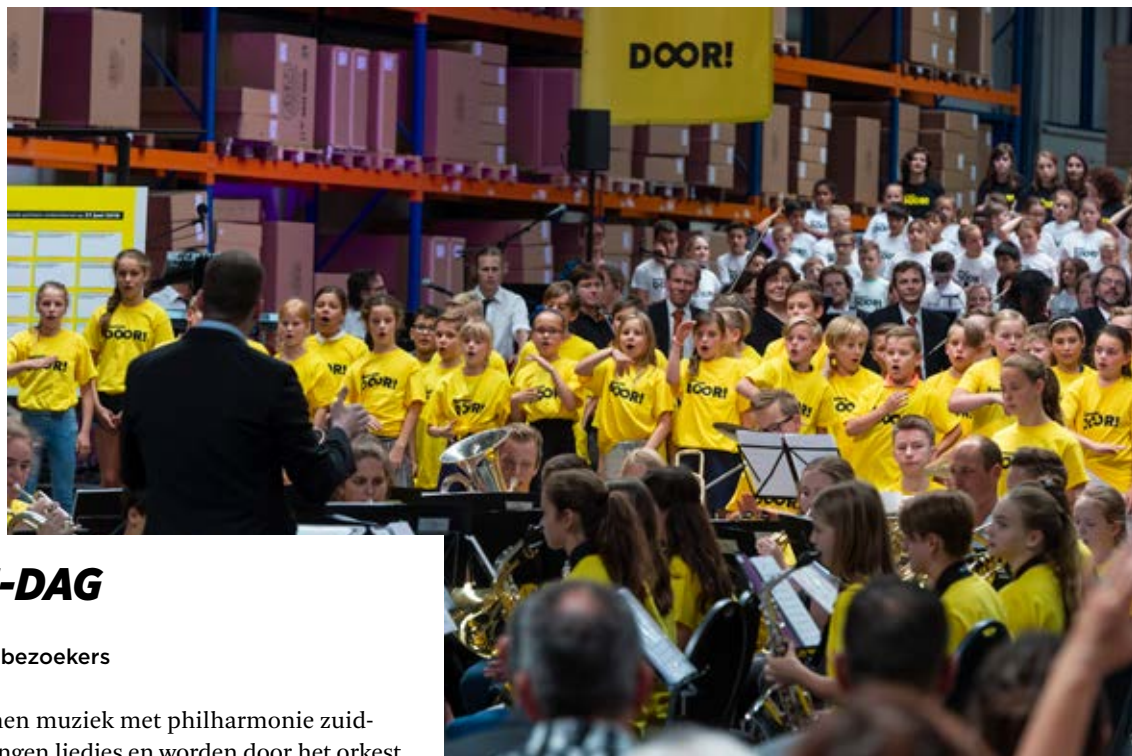
BRABANTSE STRIJKERSDAG

Talentontwikkeling

AANTAL DEELNEMERS: 93 leerlingen

Onder leiding van topmusici van philharmonie zuidnederland en docenten van CKE repeteren jonge strijkers in een orkest van hun eigen niveau. Ze repeteren niet alleen met het complete orkest, maar ook in groepjes onder leiding van een professionele musicus.

SAMENDOOR!-DAG

Talentontwikkeling

AANTAL DEELNEMERS: 825 bezoekers

400 Leerlingen maken samen muziek met philharmonie zuidnederland. De leerlingen zingen liedjes en worden door het orkest begeleid. Speciaal in het kader van het ondertekenen van het *SamenDOOR!*-convenant was Hare Majesteit Koningin Máxima aanwezig op deze dag.

MASTERCLASS VIOOL

Talentontwikkeling

AANTAL DEELNEMERS: 7 leerlingen

In samenwerking met Factorium Tilburg en in het kader van de *Brabantse Strijkersdag*, is er in april 2018 een masterclass viool georganiseerd. Violist Machiel Swillens werkte met zeven jonge violisten aan verschillende muziekstukken waaronder Mozarts *Vioolconcert nr. 3 deel 1*, Beethovens *Romance in F* en Bruchs *Vioolconcert in G deel 1*.

STUDIEDAG

AANTAL DEELNEMERS: 26 deelnemers

De studiedag *Muziek, van inspireren naar doen* is voor alle leerkrachten die in de klas met muziek bezig willen zijn, ook voor degene die zich daar nog niet zo bedreven in voelt. Het doel van de dag was dat iedere leerkracht ervaart dat hij of zij met zijn eigen capaciteiten in staat is om meer creativiteit in de muziekles te verwerken. De deskundigheidsbevordering van leerkrachten in het kader van Cultuureducatie met Kwaliteit, Impuls Muziekonderwijs (landelijk) of *DOOR!* (Limburg) stond centraal.

Bijlage 2

Cijfers Educatie per project

Datum

Tijd

Locatienaam

Gemeente

Aantal bezoekers

Provincie

PROJECTEN PRIMAIR ONDERWIJS

NIEUWSGIERIGE NEUS

27-02-18	10.15	OJBS De Lichtstraat	Vught	83	Brabant
27-02-18	13.30	BS De Springplank	Vught	63	Brabant
28-02-18	11.15	OBS De Koningslinde	Vught	83	Brabant
28-02-18	13.00	OBS De Koningslinde	Vught	85	Brabant
01-03-18	10.15	BS De Wieken	Vught	79	Brabant
01-03-18	13.00	BS Het Molenven	Vught	80	Brabant
02-03-18	10.00	BS Cornelis Jetses	Eindhoven	60	Brabant
02-03-18	13.15	OBS De Piramide	Vught	86	Brabant
12-03-18	13.00	BS Wilakkers	Eindhoven	90	Brabant
14-03-18	11.00	KC Het IJzeren Kind	Rosmalen	65	Brabant
14-03-18	13.00	KC Het IJzeren Kind	Rosmalen	65	Brabant
15-03-18	11.00	Beekmanschool	's-Hertogenbosch	86	Brabant
15-03-18	13.00	Beekmanschool	's-Hertogenbosch	86	Brabant
16-03-18	13.00	BS Wethouder van Eupen	Eindhoven	70	Brabant
09-04-18	10.45	BS De Handreiking	Eindhoven	95	Brabant
09-04-18	13.15	BS De Klapwiek	Eindhoven	84	Brabant
10-04-18	11.00	BS De Troubadour	Eindhoven	46	Brabant
10-04-18	13.00	BS De Troubadour	Eindhoven	46	Brabant
11-04-18	10.00	BS De Opbouw	Eindhoven	72	Brabant
11-04-18	11.30	BS De Opbouw	Eindhoven	51	Brabant
12-04-18	11.00	BS De Neerakker	Heythuysen	54	Limburg
12-04-18	13.30	BS De Neerakker	Heythuysen	54	Limburg
28-05-18	10.00	OBS Sterrendonk	Oosterhout	75	Brabant
28-05-18	13.15	BS Aventurijn	Oosterhout	72	Brabant
30-05-18	10.45	OBS Aan de Roer	Roermond	72	Limburg
30-05-18	12.40	OBS Aan de Roer	Roermond	69	Limburg
04-06-18	10.00	BS De Vlier	Helmond	84	Brabant
04-06-18	14.00	BS De Zonnewijzer	Roermond	60	Limburg
05-06-18	10.00	BS Fonkel	Den Dungen	90	Brabant
07-06-18	10.00	BS Pendula	Tilburg	96	Brabant
08-06-18	09.45	BS Emmaus	Heesch	84	Brabant
08-06-18	11.15	BS Emmaus	Heesch	84	Brabant
20-06-18	11.00	BS De Korenaar	Eindhoven	102	Brabant
24-10-18	10.00	BS 't Slingertouw (locatie Grasland)	Eindhoven	107	Brabant
24-10-18	11.40	BS 't Slingertouw (locatie Grasland)	Eindhoven	108	Brabant
25-10-18	09.45	BS Swentibold	Born	55	Limburg
25-10-18	11.00	BS Swentibold	Born	80	Limburg
26-10-18	10.45	BS De Bloktempel	Eindhoven	81	Brabant
26-10-18	12.45	BS De Bloktempel	Eindhoven	82	Brabant
05-11-18	10.30	BS De Sonnewijzer	Son	78	Brabant
05-11-18	13.30	BS Fellenoord	Eindhoven	46	Brabant
07-11-18	10.00	BS Theresia	Eindhoven	54	Brabant
07-11-18	11.40	BS Theresia	Eindhoven	54	Brabant
08-11-18	10.30	BS De Springplank	Eindhoven	68	Brabant
08-11-18	13.30	BS De Stokland	Breugel	63	Brabant

TOTAAL 3.347

Datum	Tijd	Locatiennaam	Gemeente	Aantal bezoekers	Provincie
EDUCATIELESSEN NIEUWSGIERIGE NEUS					
05-03-18	12.45	BS Wilakkers	Eindhoven	22	Brabant
05-03-18	13.30	BS Wilakkers	Eindhoven	23	Brabant
08-03-18	12.45	BS Wilakkers	Eindhoven	23	Brabant
08-03-18	13.30	BS Wilakkers	Eindhoven	22	Brabant
14-03-18	08.45	SBO Reis van Brandaan Kanunnikensven	Eindhoven	20	Brabant
14-03-18	09.45	SBO Reis van Brandaan Kronehoef	Eindhoven	20	Brabant
14-03-18	11.00	Wethouder van Eupen	Eindhoven	25	Brabant
14-03-18	11.45	Wethouder van Eupen	Eindhoven	25	Brabant
15-03-18	13.00	Wethouder van Eupen	Eindhoven	20	Brabant
15-03-18	14.00	SBO Reis van Brandaan Kanunnikensven	Eindhoven	20	Brabant
03-04-18	12.45	BS De Opbouw	Eindhoven	25	Brabant
03-04-18	13.30	BS De Opbouw	Eindhoven	24	Brabant
04-04-18	08.45	De Handreiking	Eindhoven	31	Brabant
04-04-18	09.30	De Handreiking	Eindhoven	32	Brabant
04-04-18	10.15	De Handreiking	Eindhoven	31	Brabant
04-04-18	13.00	Louis Buelens	Eindhoven	25	Brabant
05-04-18	09.00	BS De Klapwiek	Eindhoven	21	Brabant
05-04-18	09.45	BS De Klapwiek	Eindhoven	21	Brabant
05-04-18	10.25	BS De Klapwiek	Eindhoven	21	Brabant
05-04-18	11.05	BS De Klapwiek	Eindhoven	21	Brabant
05-04-18	12.45	BS De Opbouw	Eindhoven	23	Brabant
05-04-18	13.30	BS De Opbouw	Eindhoven	25	Brabant
09-04-18	08.45	BS De Troubadour	Eindhoven	23	Brabant
09-04-18	09.30	BS De Troubadour	Eindhoven	23	Brabant
09-04-18	10.30	BS De Troubadour	Eindhoven	23	Brabant
09-04-18	11.15	BS De Troubadour	Eindhoven	23	Brabant
10-04-18	12.45	BS De Opbouw	Eindhoven	26	Brabant
22-05-18	08.30	De Korenaar	Eindhoven	25	Brabant
28-05-18	09.30	De Korenaar	Eindhoven	26	Brabant
28-05-18	13.00	De Korenaar	Eindhoven	25	Brabant
28-05-18	14.00	De Korenaar	Eindhoven	26	Brabant
24-09-18	08.45	BS 't Slingertouw (locatie Grasland)	Eindhoven	26	Brabant
24-09-18	09.30	BS 't Slingertouw (locatie Grasland)	Eindhoven	27	Brabant
24-09-18	13.30	BS 't Slingertouw (locatie Grasland)	Eindhoven	27	Brabant
24-09-18	11.15	BS 't Slingertouw (locatie Grasland)	Eindhoven	27	Brabant
01-10-18	08.45	BS De Bloktempel	Son	31	Brabant
01-10-18	09.30	BS De Bloktempel	Son	33	Brabant
01-10-18	10.15	BS De Bloktempel	Son	33	Brabant
01-10-18	08.45	BS De Sonnewijzer	Son	24	Brabant
01-10-18	09.30	BS De Sonnewijzer	Son	24	Brabant
02-10-18	08.30	BS 't Slingertouw (locatie Waterrijk)	Eindhoven	27	Brabant
02-10-18	09.15	BS 't Slingertouw (locatie Waterrijk)	Eindhoven	27	Brabant
02-10-18	12.45	BS 't Slingertouw (locatie Grasland)	Eindhoven	27	Brabant
02-10-18	13.30	BS 't Slingertouw (locatie Grasland)	Eindhoven	27	Brabant
03-10-18	08.45	BS Theresia	Eindhoven	27	Brabant
03-10-18	09.30	BS Theresia	Eindhoven	27	Brabant
03-10-18	10.30	BS Theresia	Eindhoven	27	Brabant
03-10-18	11.15	BS Theresia	Eindhoven	27	Brabant
10-10-18	08.45	BS De Bloktempel	Son	33	Brabant
10-10-18	09.30	BS De Bloktempel	Son	33	Brabant
31-10-18	08.30	BS De Harlekijn	Son	20	Brabant
31-10-18	09.15	BS De Harlekijn	Son	20	Brabant
31-10-18	10.15	BS De Stokland	Beugel	21	Brabant
31-10-18	11.00	BS De Stokland	Beugel	21	Brabant
31-10-18	11.45	BS De Stokland	Beugel	21	Brabant
06-11-18	09.15	BS De Springplank	Eindhoven	23	Brabant
06-11-18	13.00	BS De Springplank	Eindhoven	23	Brabant
06-11-18	13.45	BS De Springplank	Eindhoven	22	Brabant
TOTAAL				1.445	

Datum	Tijd	Locatiennaam	Gemeente	Aantal bezoekers	Provincie
ALLES IN DE WIND					
05-03-18	10.30	BS De Toermalijn	Heesch	64	Brabant
05-03-18	12.45	Visio	Grave	30	Brabant
06-03-18	10.45	BS De Parel	Berlicum	53	Brabant
06-03-18	13.30	HUB Noord-Brabant	Veghel	29	Brabant
12-03-18	13.45	BS Het Baken	Werkendam	53	Brabant
14-03-18	09.45	Hart van Heuze	Asten	88	Brabant
14-03-18	11.00	Hart van Heuze	Asten	49	Brabant
15-03-18	09.45	De Einder	Someren	94	Brabant
15-03-18	11.00	De Einder	Someren	114	Brabant
16-03-18	09.45	De Einder	Someren	91	Brabant
16-03-18	11.00	De Einder	Someren	81	Brabant
14-05-18	09.45	De Ark	Veghel	93	Brabant
14-05-18	11.00	De Ark	Veghel	81	Brabant
15-05-18	09.45	De Vijfmaster	Veghel	32	Brabant
15-05-18	11.00	De Vijfmaster	Veghel	40	Brabant
16-05-18	09.45	De Empel	Erp	52	Brabant
16-05-18	11.00	De Empel	Erp	61	Brabant
17-05-18	11.00	BS Aventurijn	Standdaarbuiten	66	Brabant
18-05-18	09.45	Toermalijn	Heesch	58	Brabant
18-05-18	13.00	BS De Parel	Berlicum	53	Brabant
04-06-18	10.30	HUB Noord-Brabant	Veghel	29	Brabant
04-06-18	13.30	Visio	Grave	26	Brabant
				TOTAAL	1.337

EDUCATIELESSEN ALLES IN DE WIND					
26-02-18	09.00	BS Bonifatius	Asten	34	Brabant
26-02-18	11.15	OBS Toverkruid	Ommel	19	Brabant
26-02-18	13.00	BS Voordeldonk	Asten	50	Brabant
26-02-18	13.45	BS Voordeldonk	Asten	29	Brabant
27-02-18	09.00	BS Het Lover	Asten	18	Brabant
27-02-18	09.45	BS Het Lover	Asten	18	Brabant
27-02-18	11.15	OBS Toverkruid	Ommel	9	Brabant
27-02-18	13.00	BS Antonius	Asten	40	Brabant
27-02-18	13.45	BS Antonius	Asten	20	Brabant
28-02-18	09.00	OBS De Ranonkel	Someren	25	Brabant
28-02-18	09.45	OBS De Ranonkel	Someren	24	Brabant
28-02-18	11.45	OBS De Horizon	Asten	31	Brabant
01-03-18	10.30	BS De Parel	Berlicum	26	Brabant
01-03-18	11.15	BS De Parel	Berlicum	27	Brabant
05-03-18	09.45	Het Baken	Werkendam	26	Brabant
05-03-18	10.30	Het Baken	Werkendam	27	Brabant
08-03-18	09.00	BS De Diamant	Someren	18	Brabant
08-03-18	10.15	De Vonder	Someren	50	Brabant
12-03-18	09.00	BS Maria	Someren	30	Brabant
12-03-18	09.45	BS Maria	Someren	30	Brabant
12-03-18	10.30	BS Maria	Someren	30	Brabant
12-03-18	13.00	SBO Brigantijn	Someren	20	Brabant
12-03-18	13.45	SBO Brigantijn	Someren	20	Brabant
15-03-18	09.00	BS St. Jozef	Someren	24	Brabant
15-03-18	10.15	BS LeerRijk	Someren	31	Brabant
15-03-18	11.00	BS LeerRijk	Someren	20	Brabant
17-04-18	13.15	Bernadette	Veghel	36	Brabant
18-04-18	08.45	Mariaschool	Erp	52	Brabant
07-05-18	09.15	De Ark	Erp	35	Brabant
07-05-18	13.00	OBS Kompas	Veghel	17	Brabant
08-05-18	09.15	Maria ter Heide	Mariaheide	21	Brabant
08-05-18	14.30	Petrus en Paulus	Veghel	25	Brabant
09-05-18	11.00	De Empel	Erp	30	Brabant

Datum	Tijd	Locatiennaam	Gemeente	Aantal bezoekers	Provincie
14-05-18	09.00	BS Antonius	Keldonk	31	Brabant
14-05-18	10.15	SBO De Wissel	Veghel	32	Brabant
14-05-18	12.30	De Vijfmaster	Veghel	40	Brabant
TOTAAL				1.015	

LEJO ONTDEKT HET ORKEST

31-05-18	10.30	Theater aan het Vrijthof	Maastricht	314	Limburg
31-05-18	13.15	Theater aan het Vrijthof	Maastricht	314	Limburg
01-06-18	10.15	Theater de Eendracht	Gemert	396	Brabant
01-06-18	11.45	Theater de Eendracht	Gemert	393	Brabant
05-06-18	12.45	Theater de Mythe	Goes	245	Zeeland
06-06-18	10.30	ECI Cultuurfabriek	Roermond	206	Limburg
07-06-18	11.00	Schouwburg De Kring	Roosendaal	214	Brabant
07-06-18	13.30	Schouwburg De Kring	Roosendaal	229	Brabant
08-06-18	10.00	BrikkenOave	Brunssum	212	Limburg
08-06-18	11.15	BrikkenOave	Brunssum	194	Limburg
12-06-18	10.30	Schouwburg Sittard-Geleen	Sittard-Geleen	281	Limburg
12-06-18	13.15	Schouwburg Sittard-Geleen	Sittard-Geleen	258	Limburg
TOTAAL				3.256	

ORPHEUS!

31-10-18	10.00	BS De Meent	Waalre	61	Brabant
31-10-18	11.15	BS De Meent	Waalre	61	Brabant
01-11-18	10.00	BS De Wilderen	Waalre	75	Brabant
01-11-18	11.15	BS De Wilderen	Waalre	50	Brabant
02-11-18	10.00	BS St. Christoffel	Waalre	68	Brabant
02-11-18	11.15	BS St. Christoffel	Waalre	69	Brabant
TOTAAL				384	

EDUCATIELESSEN ORPHEUS!

22-10-18	09.45	BS De Wilderen	Waalre	25	Brabant
22-10-18	10.30	BS De Wilderen	Waalre	25	Brabant
22-10-18	11.15	BS De Wilderen	Waalre	25	Brabant
22-10-18	13.15	BS Christoffel	Waalre	23	Brabant
23-10-18	13.15	BS Christoffel	Waalre	23	Brabant
23-10-18	14.00	BS Christoffel	Waalre	23	Brabant
24-10-18	09.30	BS Christoffel	Waalre	23	Brabant
24-10-18	10.30	BS De Wilderen	Waalre	25	Brabant
24-10-18	11.15	BS De Wilderen	Waalre	25	Brabant
29-10-18	09.45	BS De Meent	Waalre	25	Brabant
29-10-18	10.30	BS De Meent	Waalre	25	Brabant
29-10-18	11.15	BS De Meent	Waalre	25	Brabant
29-10-18	13.15	BS De Meent	Waalre	25	Brabant
30-10-18	09.15	BS De Drijfveer	Waalre	22	Brabant
30-10-18	13.15	OBS Ekenrooi	Waalre	45	Brabant
TOTAAL				384	

DE LIEFHEDDER

15-01-18	10.30	Parkstad Limburg Theaters, Theater Kerkrade	Kerkrade	442	Limburg
15-01-18	13.15	Parkstad Limburg Theaters, Theater Kerkrade	Kerkrade	391	Limburg
16-01-18	10.30	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	321	Brabant
16-01-18	13.15	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	349	Brabant
17-01-18	10.30	Theaters Tilburg	Tilburg	471	Brabant
18-01-18	10.30	Stadsschouwburg Sittard-Geleen	Sittard-Geleen	305	Limburg
18-01-18	13.15	Stadsschouwburg Sittard-Geleen	Sittard-Geleen	246	Limburg
19-01-18	10.30	Schouwburg Cuijk	Cuijk	296	Brabant
19-01-18	13.15	Schouwburg Cuijk	Cuijk	288	Brabant
14-03-18	10.30	Chassé Theater	Breda	482	Brabant
TOTAAL				3.591	

Datum	Tijd	Locatiernaam	Gemeente	Aantal bezoekers	Provincie
DE LIEFHEBBER INSTRUMENTENGALERIJ					
17-01-18	11.40	Theaters Tilburg	Tilburg	189	Brabant
17-01-18	09.30	Theaters Tilburg	Tilburg	123	Brabant
				TOTAAL	312
RHYTHMIX					
15-11-18	10.45	Schouwburg Sittard-Geleen	Sittard-Geleen	609	Limburg
15-11-18	13.00	Schouwburg Sittard-Geleen	Sittard-Geleen	656	Limburg
16-11-18	10.45	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	596	Brabant
16-11-18	13.00	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	373	Brabant
19-11-18	10.45	Theater aan de Parade	's-Hertogenbosch	395	Brabant
19-11-18	13.00	Theater aan de Parade	's-Hertogenbosch	395	Brabant
20-11-18	10.45	De Blauwe Kei	Veghel	492	Brabant
20-11-18	13.00	De Blauwe Kei	Veghel	493	Brabant
21-11-18	10.45	Schouwburg De Kring	Roosendaal	580	Brabant
22-11-18	10.45	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	653	Brabant
22-11-18	13.00	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	625	Brabant
23-11-18	09.30	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	574	Brabant
23-11-18	11.00	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	517	Brabant
23-11-18	13.00	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	459	Brabant
				TOTAAL	7.417
EDUCATIELESSEN RHYTHMIX					
24-10-18	09.30	BS De Ieme	Veghel	22	Brabant
24-10-18	10.30	BS De Ieme	Veghel	22	Brabant
24-10-18	11.30	BS De Ieme	Veghel	22	Brabant
25-10-18	09.30	BS Bonifatius	Asten	25	Brabant
25-10-18	10.30	BS Bonifatius	Asten	24	Brabant
25-10-18	12.00	BS Antonius	Heusden	27	Brabant
25-10-18	13.00	BS Antonius	Heusden	28	Brabant
25-10-18	09.45	Mariaschool	Someren	21	Brabant
25-10-18	10.45	Mariaschool	Someren	21	Brabant
25-10-18	11.30	Mariaschool	Someren	21	Brabant
29-10-18	10.15	BS 't Heibosch	Veghel	27	Brabant
29-10-18	11.15	BS 't Heibosch	Veghel	28	Brabant
29-10-18	13.15	BS De Bunders	Veghel	27	Brabant
29-10-18	14.00	BS De Bunders	Veghel	28	Brabant
29-10-18	09.15	BS De Uilenbrink	Veghel	28	Brabant
29-10-18	10.15	BS De Uilenbrink	Veghel	28	Brabant
29-10-18	11.15	BS De Uilenbrink	Veghel	27	Brabant
29-10-18	13.15	BS De Uilenbrink	Veghel	27	Brabant
29-10-18	09.30	BS Dommelrode	Sint-Oedenrode	21	Brabant
29-10-18	10.30	BS Dommelrode	Sint-Oedenrode	21	Brabant
29-10-18	12.00	BS Eerschot	Sint-Oedenrode	30	Brabant
29-10-18	12.45	BS Eerschot	Sint-Oedenrode	30	Brabant
29-10-18	13.30	BS Eerschot	Sint-Oedenrode	24	Brabant
30-10-18	09.00	BS De Diamant	Someren	24	Brabant
30-10-18	11.15	BS LeerRijk	Someren	21	Brabant
30-10-18	13.15	BS LeerRijk	Someren	21	Brabant
30-10-18	13.30	BS Aventurijn	Standdaarbuiten	31	Brabant
01-11-18	09.15	BS Bernadette	Veghel	20	Brabant
01-11-18	10.00	BS Bernadette	Veghel	22	Brabant
01-11-18	11.15	BS Edith Stein	Zijtaart	30	Brabant
02-11-18	09.00	BS Nicolaas	Boerdonk	23	Brabant
02-11-18	10.30	BS Antonius	Keldonk	21	Brabant
02-11-18	12.15	BS De Vijfmaster	Veghel	20	Brabant
02-11-18	13.15	Bs de Vijfmaster	Veghel	21	Brabant
05-11-18	10.30	Daltonschool Het Lover	Asten	25	Brabant
05-11-18	11.15	Daltonschool Het Lover	Asten	26	Brabant

Datum	Tijd	Locatiennaam	Gemeente	Aantal bezoekers	Provincie
05-11-18	13.00	BS Voordeldonk	Asten	29	Brabant
05-11-18	14.00	BS Voordeldonk	Asten	29	Brabant
05-11-18	11.15	St Lambertus	Asten	20	Brabant
05-11-18	12.45	St Lambertus	Asten	19	Brabant
05-11-18	09.00	Het Talent	Asten	25	Brabant
05-11-18	10.00	Het Talent	Asten	29	Brabant
05-11-18	09.00	Graaf Huijn College	Geleen	30	Limburg
05-11-18	10.10	Graaf Huijn College	Geleen	30	Limburg
05-11-18	11.00	Graaf Huijn College	Geleen	30	Limburg
06-11-18	09.30	Bs 't Slingertouw Waterrijk	Eindhoven	24	Brabant
06-11-18	10.15	Bs 't Slingertouw Waterrijk	Eindhoven	24	Brabant
06-11-18	11.15	Bs 't Slingertouw Waterrijk	Eindhoven	24	Brabant
06-11-18	12.15	Bs 't Slingertouw Waterrijk	Eindhoven	23	Brabant
07-11-18	09.00	Mariaschool	Someren	31	Brabant
07-11-18	10.00	Mariaschool	Someren	32	Brabant
07-11-18	11.30	De Empel	Erp	32	Brabant
07-11-18	09.30	OBS De Tuimelaar	Veghel	26	Brabant
07-11-18	10.30	OBS De Tuimelaar	Veghel	27	Brabant
07-11-18	12.00	Maria ter Heide	Mariaheide	33	Brabant
07-11-18	09.00	Petrus en Paulus	Eerde	21	Brabant
07-11-18	10.30	SBO De Wissel	Veghel	14	Brabant
07-11-18	11.30	SBO De Wissel	Veghel	14	Brabant
07-11-18	12.30	SBO De Wissel	Veghel	14	Brabant
07-11-18	13.15	SBO De Wissel	Veghel	14	Brabant
08-11-18	10.00	OBS De Horizon	Asten	17	Brabant
08-11-18	11.00	OBS De Horizon	Asten	18	Brabant
09-11-18	09.30	KC Platijn	Best	28	Brabant
09-11-18	13.00	BS Wilakkers	Eindhoven	26	Brabant
09-11-18	13.45	BS Wilakkers	Eindhoven	26	Brabant
09-11-18	13.00	De Handreiking	Eindhoven	30	Brabant
09-11-18	10.45	BS De Klapwiek	Eindhoven	24	Brabant
09-11-18	11.30	BS De Klapwiek	Eindhoven	25	Brabant
12-11-18	09.30	Bs 't Rendal	Lierop	18	Brabant
12-11-18	10.30	Bs 't Rendal	Lierop	18	Brabant
12-11-18	09.00	Sint Jozef	Someren-Heide	23	Brabant
12-11-18	11.15	De Vonder	Someren-Eind	23	Brabant
12-11-18	12.45	De Vonder	Someren-Eind	22	Brabant
13-11-18	11.00	KC De Kiezel	Best	28	Brabant
13-11-18	13.00	KC De Kiezel	Best	28	Brabant
13-11-18	14.00	KC De Kiezel	Best	28	Brabant
13-11-18	09.15	KC De Kiezel	Best	28	Brabant
13-11-18	10.00	KC De Kiezel	Best	29	Brabant
13-11-18	12.30	BS de Paersacker	Best	20	Brabant
13-11-18	13.15	BS de Paersacker	Best	19	Brabant
13-11-18	09.00	De Mijlpaal	Nuenen	28	Brabant
13-11-18	09.45	De Mijlpaal	Nuenen	28	Brabant
15-11-18	09.30	SBO De Brigantijn	Someren	15	Brabant
15-11-18	10.30	SBO De Brigantijn	Someren	14	Brabant
15-11-18	11.45	OBS De Ranonkel	Someren	27	Brabant
15-11-18	13.00	OBS De Ranonkel	Someren	26	Brabant
15-11-18	09.00	De Bloktempel	Son	23	Brabant
15-11-18	09.45	De Bloktempel	Son	22	Brabant
15-11-18	11.15	De Sonnewijzer	Son	28	Brabant
16-11-18	09.30	OBS Kompas	Veghel	18	Brabant
16-11-18	10.45	BS De Ark	Veghel	29	Brabant
16-11-18	11.45	BS De Ark	Veghel	29	Brabant
19-11-18	09.30	BS 't Ven	Veghel	24	Brabant
19-11-18	10.30	BS 't Ven	Veghel	24	Brabant
19-11-18	11.30	BS 't Ven	Veghel	24	Brabant

Datum	Tijd	Locatiennaam	Gemeente	Aantal bezoekers	Provincie
19-11-18	12.45	BS 't Ven	Veghel	25	Brabant
19-11-18	09.00	HUB Noord-Brabant	Veghel	28	Brabant
19-11-18	09.45	HUB Noord-Brabant	Veghel	28	Brabant
19-11-18	10.45	HUB Noord-Brabant	Veghel	29	Brabant
08-11-18	09.15	BS De Hasselbraam	Eindhoven	68	Brabant
13-11-18	08.45	BS De Regenboog	Eindhoven	105	Brabant
TOTAAL				2.598	

COMPONEREN IN DE KLAS

26-11-18	09.00	BS De Vlier	Helmond	42	Brabant
26-03-18	09.00	BS Fonkel	Den Dungen	30	Brabant
TOTAAL				72	

PBONES

06-02-18	08.30	BS Het Molenven	Vught	90	Brabant
07-03-18	08.30	BS 't Kempke	Sint Odiliënberg	35	Limburg
05-06-18	09.00	BS Fonkel	Den Dungen	44	Brabant
18-06-18	09.00	BS Aventurijn	Standdaarbuiten	27	Brabant
18-06-18	09.00	BS Stelaertshoeve	Tilburg	48	Brabant
TOTAAL				244	

TOON JE KUNSTEN

31-05-18	09.00	BS De Springbeek	Hout-Blerick	257	Limburg
25-09-18	09.00	Sterrenschool De Schittering	Oudenbosch	57	Brabant
25-09-18	09.00	BS De Bukehof	Oudenbosch	61	Brabant
TOTAAL				375	

Datum Tijd Locatiennaam Gemeente Aantal bezoekers Provincie

PROJECTEN VOORTGEZET ONDERWIJS

TUSSEN KUNST & KLANK

29-11-18	09.30	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	55	Brabant
22-05-18	09.00	Bonnefantenmuseum	Maastricht	98	Limburg
TOTAAL				153	

REPETITIEBEZOEK

19-01-18	09.30	Theater aan het Vrijthof	Maastricht	20	Limburg
01-02-18	09.30	Theater aan het Vrijthof	Maastricht	45	Limburg
10-04-18	11.00	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	38	Brabant
12-04-18	11.45	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	46	Brabant
TOTAAL				149	

I-CLASSICS

04-10-18	20.00	Theater aan het Vrijthof	Maastricht	22	Limburg
06-10-18	20.00	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	25	Brabant
TOTAAL				47	

MUSICAL POSTCARDS

03-12-18	10.30	Theater aan het Vrijthof	Maastricht	35	Limburg
TOTAAL				35	

EDUCATIELESSEN COMPONEREN IN DE KLAS

08-05-18	15.00	Bonnefantencollege	Maastricht	20	Limburg
TOTAAL				20	

Datum

Tijd

Locatiennaam

Gemeente

Aantal bezoekers

Provincie

OVERIGE PROJECTEN

KOMMETJEKUNST

06-11-18	09.00	Theater aan het Vrijthof	Maastricht	85	Limburg
				TOTAAL	85

BRABANTSE BLAZERSDAG

10-03-18	10.00	Theater het Klavier	Kaatsheuvel	95	Brabant
				TOTAAL	95

BRABANTSE STRIJKERSDAG

11-03-18	10.00	CKE muziekschool	Eindhoven	58	Brabant
25-03-18	10.30	CKE muziekschool	Eindhoven	35	Brabant
				TOTAAL	93

SAMENDOOR!

27-06-18	13.30	Adams Muziekcentrale	Ittervoort	825	Limburg
				TOTAAL	825

MASTERCLASS VIOOL

07-04-18	13.00	Factorium	Tilburg	7	Brabant
				TOTAAL	7

STUDIEDAG

07-03-18	09.00	Muziekgebouw Frits Philips	Eindhoven	26	Brabant
				TOTAAL	26

RHYTHMIX

15-11-18	13.00	De Domijnen	Sittard	217	Limburg
20-11-18	13.00	De Blauwe Kei	Veghel	91	Brabant
23-11-18	13.00	Muziekgebouw Eindhoven	Eindhoven	107	Brabant
				TOTAAL	415

colofon

philharmonie zuidnederland

Postbus 230, 5600 AE Eindhoven

Vestiging Eindhoven

Jan van Lieshoutstraat 5, 5611 EE Eindhoven

Vestiging Maastricht

Statenstraat 5, 6211 TB Maastricht

www.philharmoniezuidnederland.nl

info@philharmoniezuidnederland.nl

Volg ons op

Fotografie

ABMC, Tatjana Andrejeva, Marc Bolsius, Jim Box, Simon van Boxtel, Massimo Branca, Marcel van den Broek, Joris Buijs, Marco Dirven, Benjamin Ealovega, Peter Elenbaas, Henk van Esch, Liselotte Fleur, Martin Jan Gaasbeek, Jean-Pierre Geusens/Focuss 22, Ton Grosfeld, Grotografie, Marcel Hakvoort, Boy Hazes, Hans Hijmering, La Fura dels Baus/A.Bofill, Marc van Ingen, Ulf Jeppesen, Marjolein van der Klaauw, Fritz Kok, Maarten Kroese, Daniele Lira, David Lynch, Matthijs Mentink, Remo Neuhaus, Karoline O.A. Pettersen, Peter Rigaud, Joost Smilde, Kees Staps, Richard Stark, Otto van den Toorn, Stephan Vanfleteren, Annelies van der Vegt, Liza van de Ven, Xiaojing Wang, Jesse Willems, Hans van der Woerd.

Eindredactie

Karen Duking | ART noot mies

Ontwerp

Studio Nieuwhof | Eindhoven

5 vijf jaar
philharmonie
zuidnederland
200 jaar ervaring